

SEANCES DU MERCREDI 20 JUILLET 1988
VERGADERINGEN VAN WOENSDAG 20 JULI 1988

ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 1024.

MESSAGES:

Page 1024.

Chambre des représentants.

COMMUNICATIONS:

Page 1024.

1. Cour des comptes.

2. Dépenses en marge du budget.

ORDRE DES TRAVAUX:

Pages 1025 et 1028.

QUESTION ORALE DE MME DELRUELLE-GHOBERT AU
MINISTRE DES AFFAIRES SOCIALES SUR « LES MODA-
LITES DE PAIEMENT DES ALLOCATIONS FAMI-
LIALES »:

Orateurs: Mme Delruelle-Ghobert, M. Busquin, ministre
des Affaires sociales, p. 1025.

Ann. parl. Sénat — Session extraordinaire 1988
Parlem. Hand. Senaat — Buitengewone zitting 1988

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 1024.

BOODSCHAPPEN:

Bladzijde 1024.

Kamer van volksvertegenwoordigers.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 1024.

1. Rekenhof.

2. Uitgaven buiten de begroting.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijden 1025 en 1028.

MONDELINGE VRAAG VAN MEVROUW DELRUELLE-
GHOBERT AAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN
OVER « DE WIJZE VAN BETALEN VAN DE KINDER-
BIJSLAG »:

Sprekers: mevrouw Delruelle-Ghobert, de heer Busquin,
minister van Sociale Zaken, blz. 1025.

4 feuilles/vellen

146

QUESTION ORALE DE M. DE WASSEIGE AU PREMIER MINISTRE SUR «LE PAIEMENT DES AIDES A LA PRESSE ECRITE POUR L'ANNEE 1988» :

Orateurs: M. de Wasseige, M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales, p. 1026.

QUESTION ORALE DE M. WYNINCKX AU MINISTRE DES RELATIONS EXTERIEURES SUR «LA POSITION DU GOUVERNEMENT A L'EGARD DES NOUVELLES PROPOSITIONS DE L'UNION SOVIETIQUE EN MATIERE DE DESARMEMENT CONVENTIONNEL EN EUROPE» :

Orateurs: M. Wyninckx, M. Tindemans, ministre des Relations extérieures, p. 1026.

QUESTION ORALE DE M. SUYKERBUYK AU MINISTRE DES RELATIONS EXTERIEURES SUR «LA RATIFICATION DE LA CONVENTION BENELUX EN MATIERE DE COOPERATION TRANSFRONTALIERE ENTRE LES AUTORITES DE DROIT PUBLIC» :

Orateurs: M. Suykerbuyk, M. Tindemans, ministre des Relations extérieures, p. 1027.

QUESTION ORALE DE M. LENFANT AU MINISTRE DE LA DEFENSE NATIONALE ET AU MINISTRE DE L'INTERIEUR, DE LA MODERNISATION DES SERVICES PUBLICS, ET DES INSTITUTIONS SCIENTIFIQUES ET CULTURELLES. NATIONALES SUR «LA TRAGIQUE MEPRISE SURVENUE A ATH LE 16 JUILLET DERNIER» :

Orateurs: M. Lenfant, M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales, p. 1027.

PROJETS DE LOI (Discussion) :

Projet de loi réglant le rattachement d'une partie du territoire de la commune de Stabroek au territoire de la ville d'Anvers ainsi que l'échange de portions de territoire entre la commune de Stabroek et la ville d'Anvers.

Discussion générale. — *Orateur*: M. Suykerbuyk, rapporteur, p. 1029.

Discussion et vote de l'article unique, p. 1029.

Projet de loi modifiant la loi électorale communale coordonnée le 4 août 1932.

Discussion générale. — *Orateur*: M. De Loor, rapporteur, p. 1030.

Discussion et vote des articles, p. 1030.

Projet de loi complétant et modifiant la législation sur le bail à ferme.

Motion d'ordre. — *Orateurs*: M. Pedé, M. le Président, M. De Keersmaecker, secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, adjoint au ministre des Relations extérieures, p. 1031.

Discussion générale. — *Orateurs*: M. Van Nevel, rapporteur, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Pedé, Eicher, Knuts, Bouchat, Baert, de Seny, Duquesne, Capoen, Henneuse, p. 1033.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DE WASSEIGE AAN DE EERSTE MINISTER OVER «DE UITBETALING VAN DE HULP AAN DE GESCHREVEN PERS VOOR HET JAAR 1988» :

Sprekers: de heer de Wasseige, de heer Tobbacq, minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare Diensten en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen, blz. 1026.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER WYNINCKX AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE BETREKKINGEN OVER «HET STANDPUNT VAN DE REGERING TEN AANZIEN VAN DE NIEUWE SOVIETRUSSISCHE VOORSTELLEN INZAKE CONVENTIONELE ONTWAPENING IN EUROPA» :

Sprekers: de heer Wyninckx, de heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen, blz. 1026.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER SUYKERBUYK AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE BETREKKINGEN OVER «DE BEKRACHTIGING VAN HET BENELUXVERDRAG INZAKE GRENSOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING TUSSEN PUBLIEKRECHTELIJKE PERSONEN» :

Sprekers: de heer Suykerbuyk, de heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen, blz. 1027.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER LENFANT AAN DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING EN AAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN, VAN DE MODERNISERING VAN DE OPENBARE DIENSTEN, EN VAN DE NATIONALE WETENSCHAPPELIJKE EN CULTURELE INSTELLINGEN OVER «DE TRAGISCHE VERGISSING DIE OP 16 JULI J.L. TE AAT IS BEGAAN» :

Sprekers: de heer Lenfant, de heer Tobbacq, minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare Diensten, en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen, blz. 1027.

ONTWERPEN VAN WET (Beraadslaging) :

Ontwerp van wet tot toevoeging van grondgebied van de gemeente Stabroek aan het grondgebied van de stad Antwerpen en tot ruiling van grondgebied tussen de gemeente Stabroek en de stad Antwerpen.

Algemene beraadslaging. — *Spreker*: de heer Suykerbuyk, rapporteur, blz. 1029.

Beraadslaging en stemming over het enig artikel, blz. 1029.

Ontwerp van wet tot wijziging van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932.

Algemene beraadslaging. — *Spreker*: de heer De Loor, rapporteur, blz. 1030.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 1030.

Ontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van de pachtwetgeving.

Motie van orde. — *Sprekers*: de heer Pedé, de Voorzitter, de heer De Keersmaecker, staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen, blz. 1031.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heer Van Nevel, rapporteur, mevrouw Delruelle-Ghobert, de heren Pedé, Eicher, Knuts, Bouchat, Baert, de Seny, Duquesne, Capoen, Henneuse, blz. 1033.

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT :

Page 1043.

PROPOSITIONS DE LOI (Dépôt) :

Page 1046.

M. Duquesne :

- a) Proposition de loi relative aux normes de création des cours de langues dans l'enseignement secondaire;
- b) Proposition de loi autorisant les institutions scolaires à placer à terme leurs crédits ou leurs subventions de fonctionnement;
- c) Proposition de loi modifiant la loi du 6 juillet 1970 sur l'enseignement spécial.

Mme Herman-Michielsens. — Proposition de loi complétant l'article 507, 2e alinéa, du Code pénal.

PROPOSITIONS (Dépôt) :

Page 1047.

M. Henrion. — Proposition tendant à insérer, dans le règlement du Sénat, un article 61 relatif aux poursuites contre des sénateurs.

Mme Herman-Michielsens. — Proposition de révision de l'article 99 de la Constitution.

INTERPELLATIONS (Demandes) :

Page 1047.

M. Lannoye au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et du Plan et au ministre des Finances sur « les modalités et le financement du rachat par l'Etat de certains outils sidérurgiques ».

M. Henrion au ministre des Finances sur « les raisons qui font que, dans les administrations fiscales, l'avancement des titulaires d'un diplôme universitaire est extrêmement médiocre et les remèdes à apporter à cette situation ».

M. Gryp au Premier ministre et au ministre des Relations extérieures sur « la position du gouvernement belge à l'égard de l'examen que le Parlement européen a consacré au scandale des déchets nucléaires, lequel implique la Belgique et l'Allemagne ».

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER :

Bladzijde 1043.

VOORSTELLEN VAN WET (Indiening) :

Bladzijde 1046.

De heer Duquesne :

- a) Voorstel van wet betreffende de oprichtingsnormen voor de taalvakken in het secundair onderwijs;
- b) Voorstel van wet waarbij aan de onderwijsinstellingen toestemming wordt verleend hun werkingskredieten of -toelagen op termijn te beleggen;
- c) Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 6 juli 1970 op het buitengewoon onderwijs.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Voorstel van wet tot aanvulling van artikel 507, 2e lid, van het Strafwetboek.

VOORSTELLEN (Indiening) :

Bladzijde 1047.

De heer Henrion. — Voorstel tot invoeging in het reglement van de Senaat van een artikel 61 betreffende de vervolging van senatoren.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Voorstel tot herziening van artikel 99 van de Grondwet.

INTERPELLATIES (Verzoeken) :

Bladzijde 1047.

De heer Lannoye tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en het Plan en tot de minister van Financiën over « de voorwaarden waaronder de Staat bepaalde onderdelen van de staalindustrie heeft overgenomen en de financiering daarvan ».

De heer Henrion tot de minister van Financiën over « de redenen waarom de houders van een universitair diploma in de belastingbesturen nauwelijks bevorderd worden en de middelen om die toestand te verhelpen ».

De heer Gryp tot de Eerste minister en tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen over « de houding van de Belgische regering ten opzichte van het onderzoek naar de Duits-Belgische kernafvalzwendel in het Europees Parlement ».

PRESIDENCE DE M. KELCHTERMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER KELCHTERMANS, VOORZITTER

Mme Panneels-Van Baelen, secrétaire, prend place au bureau.
Mevrouw Panneels-Van Baelen, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 15 h 5 m.
De vergadering wordt geopend te 15 h 5 m.

CONGES — VERLOF

MM. De Beul, pour d'autres devoirs; Gijs, pour des raisons familiales; Holsbeke et Pinoie, empêchés, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren De Beul, wegens andere plichten; Gijs, om familiereidenen; Holsbeke en Pinoie, belet.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

MESSAGES — BOODSCHAPPEN

M. le Président. — Par messages du 14 juillet 1988, la Chambre des représentants transmet au Sénat, tels qu'ils ont été adoptés en sa séance de ce jour, les projets de loi:

1° Augmentant et réduisant certains crédits ouverts pour l'année budgétaire 1987 et allouant des crédits supplémentaires pour les dépenses se rapportant aux années budgétaires 1986 et antérieures;

Bij boodschappen van 14 juli 1988, zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat, zoals zij ter vergadering van die dag werden aangenomen, de ontwerpen van wet:

1° Houdende verhoging en vermindering van sommige voor het begrotingsjaar 1987 uitgetrokken kredieten, zomede toekenning van bijkredieten voor de uitgaven met betrekking tot 1986 en de vorige begrotingsjaren;

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financien.

2° Modifiant la loi électorale communale coordonnée le 4 août 1932;

2° Tot wijziging van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932;

— Renvoi à la commission de l'Intérieur.

Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

3° Portant approbation de la convention de Vienne pour la protection de la couche d'ozone, et des annexes I et II, faites à Vienne le 22 mars 1985;

3° Houdende goedkeuring van het verdrag van Wenen ter bescherming van de ozonlaag, en van de bijlagen I en II, opgemaakt te Wenen op 22 maart 1985;

4° Portant approbation de l'accord international sur le blé de 1986 comprenant:

1. La convention sur le commerce du blé de 1986 et annexe, faites à Londres le 14 mars 1986;

2. La convention relative à l'aide alimentaire de 1986, faite à Londres le 13 mars 1986;

4° Houdende goedkeuring van de internationale tarweovereenkomst 1986 bevattende:

1. Het tarwehandelsverdrag 1986 en bijlage, opgemaakt te Londen op 14 maart 1986;

2. Het voedselhulpverdrag 1986, opgemaakt te Londen op 13 maart 1986;

5° Portant approbation de la convention relative à la conservation de la vie sauvage et du milieu naturel de l'Europe et des annexes I, II, III et IV, faites à Berne le 19 septembre 1979.

5° Houdende goedkeuring van het verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa en van de bijlagen I, II, III en IV, opgemaakt te Bern op 19 september 1979.

— Renvoi à la commission des Relations extérieures.

Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.

Par messages du même jour, la Chambre fait également connaître qu'elle a adopté, tels qu'ils lui ont été transmis par le Sénat, les projets de loi:

1° Contenant le budget du ministère des Communications pour l'année budgétaire 1986;

Bij boodschappen van dezelfde dag, deelt de Kamer tevens mede dat zij heeft aangenomen, zoals zij haar door de Senaat werden overgezonden, de ontwerpen van wet:

1° Houdende de begroting van het ministerie van Verkeerswezen voor het begrotingsjaar 1986;

2° Contenant le budget du ministère des Communications pour l'année budgétaire 1987;

2° Houdende de begroting van het ministerie van Verkeerswezen voor het begrotingsjaar 1987;

3° Ajustant le budget des Postes, Télégraphes et Téléphones de l'année budgétaire 1985;

3° Houdende aanpassing van de begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor het begrotingsjaar 1985;

4° Contenant le budget des Postes, Télégraphes et Téléphones pour l'année budgétaire 1986;

4° Houdende de begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor het begrotingsjaar 1986;

5° Contenant le budget des Postes, Télégraphes et Téléphones pour l'année budgétaire 1987.

5° Houdende de begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor het begrotingsjaar 1987.

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

Par message du 14 juillet 1988, la Chambre des représentants transmet également au Sénat, tel qu'il a été adopté en sa séance de ce jour, le projet d'acte de naturalisations.

Bij boodschap van 14 juli 1988 zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat, zoals het ter vergadering van die dag werd aangenomen, het ontwerp van akte van naturalisaties.

— Renvoi à la commission des Naturalisations.

Verwezen naar de commissie voor de Naturalisaties.

COMMUNICATIONS — MEDEDELINGEN

Cour des comptes — Rekenhof

M. le Président. — Par dépêche du 13 juillet 1988, la Cour des comptes fait connaître ses observations au sujet du projet de loi contenant le budget des Pensions pour l'année budgétaire 1988.

Bij dienstbrief van 13 juli 1988 deelt het Rekenhof aan de Senaat zijn opmerkingen mede over het ontwerp van wet houdende de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1988.

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financien.

M. le Président. — Il est donné acte de cette communication au premier président de la Cour des comptes.

Van deze mededeling wordt aan de eerste voorzitter van het Rekenhof akte gegeven.

Dépenses en marge du budget — Uitgaven buiten de begroting

M. le Président. — En application de l'article 24, alinéa 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, le Premier ministre a donné connaissance au Sénat, par dépêche du 15 juillet 1988, des délibérations (nos 2976, 2977 et 2978), prises par le Conseil des ministres et relatives à des dépenses faites en marge du budget.

Overeenkomstig artikel 24, 2e lid, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscompatabiliteit, heeft de Eerste minister, bij dienstbrief van 15 juli 1988 aan de Senaat kennis gegeven van de beraadslagingen (nrs. 2976, 2977 en 2978), door de Ministerraad getroffen betreffende uitgaven gedaan buiten de begroting.

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

M. le Président. — Il est donné acte de cette communication au Premier ministre.

Van deze mededeling wordt aan de Eerste minister akte gegeven.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

ORDRE DES TRAVAUX

De Voorzitter. — De commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden stelt voor volgende punten aan onze agenda toe te voegen:

1. Mondelinge vragen:

a) Van de heer Wyninckx aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen over « het standpunt van de regering ten aanzien van de nieuwe Sovjetrussische voorstellen inzake conventionele ontwapening in Europa »;

b) Van de heer Suykerbuyk aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen over « de bekrachtiging van het Beneluxverdrag inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen publiekrechtelijke personen »;

c) Van de heer Lenfant aan de minister van Landsverdediging en aan de minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare Diensten en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen over « de tragische vergissing die op 16 juli jongleden te Aat is begaan ».

2. Ontwerp van wet tot toevoeging van grondgebied van de gemeente Stabroek aan het grondgebied van de stad Antwerpen en tot ruiling van grondgebied tussen de gemeente Stabroek en de stad Antwerpen.

3. Ontwerp van wet tot wijziging van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932.

La commission du Travail parlementaire propose d'ajouter les points suivants à notre ordre du jour:

1. Questions orales:

a) De M. Wyninckx au ministre des Relations extérieures sur « la position du gouvernement à l'égard des nouvelles propositions de l'Union soviétique en matière de désarmement conventionnel en Europe »;

b) De M. Suykerbuyk au ministre des Relations extérieures sur « la ratification de la convention Benelux en matière de coopération transfrontalière entre les autorités de droit public »;

c) De M. Lenfant au ministre de la Défense nationale et au ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics et des Institutions scientifiques et culturelles nationales sur « la tragique méprise survenue à Ath le 16 juillet dernier ».

2. Projet de loi réglant le rattachement d'une partie du territoire de la commune de Stabroek au territoire de la ville d'Anvers ainsi que l'échange de portions de territoire entre la commune de Stabroek et la ville d'Anvers;

3. Projet de loi modifiant la loi électorale communale coordonnée le 4 août 1932.

Is de Senaat het hiermee eens?

Le Sénat est-il d'accord sur cet ordre du jour? (*Assentiment.*)

Dan is hiertoe besloten.

Il en sera donc ainsi.

QUESTION ORALE DE MME DELRUELLE-GHOBERT AU MINISTRE DES AFFAIRES SOCIALES SUR « LES MODALITÉS DE PAIEMENT DES ALLOCATIONS FAMILIALES »

MONDELINGE VRAAG VAN MEVROUW DELRUELLE-GHOBERT AAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN OVER « DE WIJZE VAN BETALEN VAN DE KINDERBIJSLAG »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle la question orale de Mme Delruelle-Ghobert au ministre des Affaires sociales sur « les modalités de paiement des allocations familiales ».

La parole est à Mme Delruelle.

Mme Delruelle-Ghobert. — Monsieur le Président, il m'est revenu que de nombreuses personnes sont mécontentes de la façon dont sont payées les allocations familiales.

De nombreuses coupures ont lieu lors des versements: elles proviennent des changements intervenant dans la vie professionnelle ou dans la situation familiale.

L'honorable ministre pourrait-il me renseigner sur les cas de suspensions de versements d'allocations familiales, me fournir une statistique reprenant le nombre d'enfants concernés par ces coupures et ventiler éventuellement les cas par caisse et par motif de suspension?

Pourrait-il également me dire s'il est prévu, dans un avenir proche, de contraindre les organismes de paiement à respecter les délais de paiement et les mesures prévues dans l'arrêté royal du 12 août 1985 organisant le paiement à titre provisoire, en instaurant des intérêts moratoires à titre de sanction?

Je voudrais également que l'honorable ministre me renseigne sur l'informatisation des collectes de données nécessaires à l'attribution des allocations familiales; ces systèmes d'informatique sont-ils harmonisés? Sinon, cette harmonisation ne serait-elle pas hautement souhaitable pour résoudre les problèmes de délais de paiement?

M. le Président. — La parole est à M. Busquin, ministre.

M. Busquin, ministre des Affaires sociales. — Monsieur le Président, la mise en œuvre de l'arrêté royal du 12 août 1985 relatif notamment, à la continuation des paiements lors d'un changement d'attribution qui entraîne ou non la compétence d'un autre organisme de paiement, mais aussi celle de l'arrêté ministériel du 1er août 1985 instituant un brevet d'attributaire posent certains problèmes. En particulier en ce qui concerne le respect des délais de demande ou de délivrance des brevets, et la continuation des paiements à titre provisionnel. Il en résulte effectivement des retards et des interruptions de paiement, au sujet desquels toutefois aucune statistique n'est disponible et dont l'importance ne peut être exagérée dans la mesure où nombre de retards ou de difficultés de paiement ne sont pas le seul fait des caisses d'allocations familiales. L'octroi des allocations familiales suppose, vous le savez, la rentrée de nombreux documents de la part des intéressés ou d'autres administrations. Par ailleurs, la complexité de la réglementation, particulièrement ces dernières années, la multiplicité des situations rencontrées, ne facilitent pas les choses.

Dès que je suis arrivé aux Affaires sociales, je me suis inquiété de la situation évoquée. Une enquête approfondie a été faite dans toutes les caisses du régime. Elle a révélé une application inégale et insuffisante de la réglementation en cause. Un groupe de travail examine en ce moment les moyens de remédier à cette situation et devrait conclure à bref délai. Sur la base de ses conclusions, j'aviserais et je verrai si des solutions convenables, prises en concertation avec le secteur, sont possibles ou s'il convient d'aller plus loin, ainsi que le suggère l'honorable membre et l'autorise l'accord de gouvernement.

Appliquer des sanctions suppose que la responsabilité du retard soit clairement établie, ce qui en pratique demeure une question très complexe. Par ailleurs, on notera que des intérêts

de retard ne sont jamais réclamés aux allocataires en cas de paiements indus.

Près de 100 p.c. des caisses privées sont informatisées. Cette informatisation s'est faite jusqu'ici de façon tout à fait libre. Comme la transmission des données nécessaires à l'établissement des droits et des pièces devant servir de preuve dans les dossiers ne s'opère pas, dans l'état actuel des choses, de façon informatisée, on ne peut voir dans le manque d'harmonisation informatique une cause de retard de certains paiements.

Ce retard serait dû plutôt aux modalités d'envoi des différentes pièces.

J'ajouterai que le véritable remède aux difficultés rencontrées pour instruire et gérer rapidement les dossiers, notamment en cas de changement d'organisme de paiement, est sans aucun doute la simplification de la législation et, avant toute chose, la suppression du rattachement socio-professionnel des droits au profit de leur ouverture du chef de l'enfant. L'Accord de gouvernement incite à aller dans cette direction. Le jour où un consensus se fera à cet égard, on aura franchi un pas décisif. Pour un nombre insignifiant de cas qui échappent à la couverture familiale, on continue imperturbablement à multiplier les vérifications d'activité professionnelle et à compliquer extraordinairement la vie et des assurés sociaux et de ceux qui s'occupent de leurs dossiers. Le moment est venu de faire autrement, dans le respect de l'infrastructure institutionnelle existante. J'entends agir dans ce sens en m'inspirant notamment des travaux de la Commission royale de Sécurité sociale. (*Applaudissements.*)

QUESTION ORALE DE M. DE WASSEIGE AU PREMIER MINISTRE SUR « LE PAIEMENT DES AIDES A LA PRESSE ECRITE POUR L'ANNEE 1988 »

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DE WASSEIGE AAN DE EERSTE MINISTER OVER « DE UITBETALING VAN DE HULP AAN DE GESCHREVEN PERS VOOR HET JAAR 1988 »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle la question orale de M. de Wasseige au Premier ministre sur « le paiement des aides à la presse écrite pour l'année 1988 ».

La parole est à M. de Wasseige.

M. de Wasseige. — Monsieur le Président, très soucieux de l'aide à la presse, je suis maintes fois intervenu à ce sujet du haut de cette tribune.

Le paiement des aides publiques à la presse écrite est une question de survie pour certains journaux, mais aussi pour l'agence Belga. C'est donc une question vitale pour le maintien de la diversité de la presse d'opinion dans ce pays.

Les retards de paiement actuels, tout autant que les réductions importantes et continues des montants opérées au cours des dernières années font peser une très lourde hypothèque sur la continuation et l'existence des journaux concernés. Or, les montants prévus pour l'aide à la presse en 1988 n'ont pas encore été payés à ce jour.

Je pose, dès lors, la question: le Premier ministre peut-il donner les raisons de ce retard et nous dire les mesures qu'il a prises pour faire effectuer les paiements, à bref délai, aux journaux concernés ainsi qu'à l'agence Belga?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Tobback, die antwoordt namens de Eerste minister.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare Diensten, en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen. — Mijnheer de Voorzitter, de Eerste minister, opgehouden in de Kamer, heeft mij gevraagd in zijn naam de heer de Wasseige het volgende antwoord te geven.

La procédure en vigueur quant au paiement des aides à la presse d'opinion, prévue dans la loi du 19 juillet 1979, stipule

que chaque année soit pris un arrêté royal, délibéré en Conseil des ministres, fixant les critères et les modalités de répartition du crédit, sur avis motivé de l'Association belge des éditeurs de journaux.

Il en va de même pour l'établissement de la liste des entités de presse agréées.

Un arrêté royal délibéré en Conseil des ministres, de ce type, ne peut, à mon avis, être considéré comme une affaire courante, à propos de laquelle un gouvernement démissionnaire peut valablement décider. C'est la raison essentielle du retard encouru.

L'actuel gouvernement a, sans tarder, repris en main ce problème. Il a demandé l'avis de l'Association belge des éditeurs de journaux. Cet avis obligatoire, mais non contraignant, est nécessaire pour que le gouvernement puisse prendre sa décision. Cet avis vient d'être communiqué au cours de la réunion que le Conseil de cabinet a tenue ce jour, entre midi et 13 heures.

Le gouvernement vient d'approuver l'arrêté royal pour ce qui concerne la répartition de l'aide à la presse, pour la partie flamande du pays et le Conseil de cabinet décidera, la semaine prochaine, en ce qui concerne la partie francophone.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER WYNINCKX AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE BETREKKINGEN OVER « HET STANDPUNT VAN DE REGERING TEN AANZIEN VAN DE NIEUWE SOVJETRUSSISCHE VOORSTELLEN INZAKE CONVENTIONELE ONTWAPENING IN EUROPA »

QUESTION ORALE DE M. WYNINCKX AU MINISTRE DES RELATIONS EXTERIEURES SUR « LA POSITION DU GOUVERNEMENT A L'EGARD DES NOUVELLES PROPOSITIONS DE L'UNION SOVIETIQUE EN MATIERE DE DESARMEMENT CONVENTIONNEL EN EUROPE »

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Wyninckx aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen over « het standpunt van de regering ten aanzien van de nieuwe Sovjetrussische voorstellen inzake conventionele ontwapening in Europa ».

Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, in de loop van het INF-debat in de Senaat op 14 juli 1988 heeft de minister van Buitenlandse Betrekkingen uitdrukkelijk verklaard dat het recente voorstel van secretaris-generaal Gorbatsjov in verband met een Paneuropese conferentie over de conventionele ontwapening niet in overweging kon worden genomen ter wille van het feit dat noch de Verenigde Staten, noch Canada daarbij zouden worden betrokken. Dezelfde dag werd nochtans uitdrukkelijk bevestigd door de woordvoerder van secretaris-generaal Gorbatsjov, met name door de heer Guerassimov, dat het vanzelf spreekt dat deze beide Staten aan deze conferentie dienen deel te nemen, aangezien de USSR uiteraard wist dat deze allebei conventionele troepen en bewapening op het Europese continent bezitten. Mogen wij derhalve aannemen dat namens de Belgische regering, en in de logica van het regeerakkoord, dit nieuwe voorstel zal worden gesteund wanneer dit ter sprake komt in NAVO- of in WEU-verband?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Tindemans.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Mijnheer de Voorzitter, op 14 juli tijdens het debat in de Senaat is het voorstel van de heer Gorbatsjov tijdens zijn bezoek aan Polen in verband met een Paneuropese conferentie om te beraadslagen over conventionele ontwapening, ter sprake gekomen. Mijn antwoord was naar mijn gevoelen nogal genuanceerd. Ik heb gezegd dat wij dit voorstel met belangstelling gelezen hadden en dat de twee basiselementen, namelijk het aanvaarden van asymmetrie in de vermindering van de bewape-

ning enerzijds en de verificatie van de beslissingen anderzijds, bij ons in de smaak vielen en dat wij op basis daarvan voortaan waarschijnlijk andere akkoorden zullen kunnen sluiten.

Het voorstel was echter zo uitgesproken Paneuropees dat de Amerikaanse en Canadese onderhandelaars uitgesloten leken te zijn. Daarom konden wij dit voorstel niet aanvaarden niettegenstaande zijn interessante aspecten.

Weinige uren later volgde het bericht dat het voor de Sovjet-unie vanzelfsprekend was dat Amerikanen en Canadezen aan die besprekingen deelnemen. Daardoor verviel uiteraard het punt dat minder in onze smaak viel en dat als dusdanig het aanvaarden van een Paneuropese conferentie onmogelijk maakte.

Ik wil eraan herinneren dat het voorstel om te onderhandelen tussen lidstaten van het Warschaupact en de NAVO een Belgisch voorstel is. Het is aangenomen en het wordt toegepast in het kader van de Conferentie voor veiligheid en samenwerking in Europa, die, zoals u weet, in Wenen wordt gehouden. Binnen het raam van de 35 komen de 23 samen om overeenkomsten te bereiken. Momenteel gaat het over vrouwenwetstekende maatregelen. De tweede fase is wapenbeheersing en ontwapening.

Hier is de moeilijkheid. De conferentie — eerste fase — diende te worden beëindigd op het einde van deze maand. Op het ogenblik dat ik tot u spreek, is de toestand in Wenen tot mijn spijt totaal geblokkeerd. De neutrale en niet-gebonden landen — Europese landen dus — hebben een einddocument voorgelegd, dat de basis zou kunnen worden van het slot van de eerste fase.

In Oost-Europa wordt het echter nog niet aanvaard. Ik ga niet in op details, maar onder meer Roemenië weigert het document als basis te aanvaarden. Ik beperk mij tot die commentaar.

Als Gorbatsjov verklaart dat een Paneuropese conferentie zou dienen te worden gehouden, is onze eerste reactie: bedoelt hij daarmee de conferentie in Wenen? Wij kunnen de fora waar over conventionele wapens wordt gesproken, niet vermenigvuldigen. Dat zou geen verbetering zijn. Men spreekt over conventionele wapens op de MBFR-onderhandelingen in Wenen en op de onderhandelingsconferentie voor samenwerking en veiligheid in Europa. Of bedoelt Gorbatsjov het creëren van een derde forum?

Indien hij bedoelt dat staats- en regeringsleiders of — en dat lijkt ons logisch te zijn — ministers van Buitenlandse Zaken zouden vergaderen, lijkt ons dit een zeer aanvaardbaar voorstel te zijn indien er impulsen van uitgaan! Eerst moeten we de eerste fase positief besluiten en dan in de tweede fase de impulsen geven voor ontwapening en wapenbeheersing. Wij hopen op het einde van de maand de eerste fase te besluiten. Anders gebeurt dit wellicht in september of oktober. Ik heb daarnet al gewezen op de blokkering van de onderhandelingen in Wenen.

Met een Paneuropese conferentie om positieve resultaten te stimuleren, zijn we het volkomen eens. In die zin zijn we het voorstel genegen.

Ik wil eraan toevoegen dat de ministers van Buitenlandse Zaken van de Europese Gemeenschap, die vorige maandag in Athene vergaderden, dit standpunt hebben aanvaard. Wij wachten dus het antwoord af.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER SUYKERBUYK AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE BETREKKINGEN OVER «DE BEKRACHTIGING VAN HET BENELUXVERDRAG INZAKE GRENSOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING TUSSEN PUBLIEKRECHTELIJKE PERSONEN»

QUESTION ORALE DE M. SUYKERBUYK AU MINISTRE DES RELATIONS EXTERIEURES SUR «LA RATIFICATION DE LA CONVENTION BENELUX EN MATIERE DE COOPERATION TRANSFRONTALIERE ENTRE LES AUTORITES DE DROIT PUBLIC»

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Suykerbuyk aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen

over «de bekrachtiging van het Beneluxverdrag inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen publiekrechtelijke personen».

Het woord is aan de heer Suykerbuyk.

De heer Suykerbuyk. — Mijnheer de Voorzitter, het Benelux-ministercomité heeft in mei jongstleden beslist het verdrag inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen publiekrechtelijke autoriteiten van toepassing te maken. Dit betekent dat België het ondertekend verdrag moet bekrachtigen.

Mag ik de minister vragen welke precieze afspraken zijn gemaakt? Zal België de tekst, zoals hij werd ondertekend, het Parlement ter bekrachtiging voorleggen?

Kan de minister mededelen op welk ogenblik dit zal gebeuren?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Tindemans.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Mijnheer de Voorzitter, tijdens de vergadering van een afvaardiging van de Nederlandse regering en een afvaardiging van de Belgische regering in het kader van de vriendschappelijke bezoeken die worden afgelegd wanneer een nieuwe regering tot stand komt, werd over de Beneluxconventie inzake grensoverschrijdende samenwerking niet veel gesproken. Men heeft wel gevraagd hoe het kwam dat men aan Belgische zijde nog niet verder was gevorderd, maar over de conventie werd niet onderhandeld en er werd verder ook niet over gesproken.

De conventie die in de overige twee Beneluxlanden werd geratificeerd, werd door België op 12 september 1986 ondertekend. Zij werd nog niet voorgelegd aan het Parlement omdat de Raad van State een aantal bezwaren heeft geformuleerd. Gelet op de inhoud van de conventie waarvan de officiële benaming luidt «Beneluxconventie inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale samenwerkingsverbanden of autoriteiten» moet deze door mijn collega van Binnenlandse Zaken en mijzelf gezamenlijk worden ondertekend. De bezwaren van de Raad van State werden op het ministerie van Buitenlandse Betrekkingen zowel als op het ministerie van Binnenlandse Zaken bekeken. Van zodra ik in het bezit ben van de zienswijze van mijn collega van Binnenlandse Zaken, kan deze conventie aan de Ministerraad worden voorgelegd en daarna bij het Parlement worden ingediend met het verzoek ze te willen ratificeren.

QUESTION ORALE DE M. LENFANT AU MINISTRE DE LA DEFENSE NATIONALE ET AU MINISTRE DE L'INTERIEUR, DE LA MODERNISATION DES SERVICES PUBLICS, ET DES INSTITUTIONS SCIENTIFIQUES ET CULTURELLES NATIONALES SUR «LA TRAGIQUE MEPRISE SURVENUE A ATH LE 16 JUILLET DERNIER»

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER LENFANT AAN DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING EN AAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN, VAN DE MODERNISERING VAN DE OPENBARE DIENSTEN, EN VAN DE NATIONALE WETENSCHAPPELIJKE EN CULTURELE INSTELLINGEN OVER «DE TRAGISCHE VERGISING DIE OP 16 JULI JONGSTLEDEN TE AAT IS BEGAAN»

M. le Président. — La parole est à M. Lenfant pour poser une question orale au ministre de la Défense nationale et au ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales sur «la tragique méprise survenue à Ath le 16 juillet dernier».

M. Lenfant. — Monsieur le Président, nous partageons tous l'émotion ressentie par la population de ma région où, samedi dernier, un adolescent de 14 ans a été blessé par balle par une patrouille de gendarmes en mission de surveillance. Nous souhaitons tout le courage nécessaire ainsi qu'un prompt réta-

blissement à Michael et nous assurons les parents de notre sympathie.

Dans cet accident, ce sont deux familles qui sont éplorées: celle de la victime frappée on ne peut plus injustement et que nous espérons voir rapidement indemnisée et celle du gendarme.

Je souhaite que toute la lumière soit faite quant aux circonstances qui ont amené cet accident tragique. Je demande, par la même occasion, que nous soyons informés des conclusions d'autres affaires semblables et également d'affaires où des gendarmes furent victimes, encore tout récemment, de leur devoir.

Il semble qu'il s'agisse de faits très exceptionnels, mais il conviendrait d'en avoir la confirmation. Je souhaite connaître les mesures efficaces et rapides que vous prendrez, messieurs les ministres, pour qu'un tel accident ne se reproduise plus à l'avenir.

Ne peut-on suggérer, par ailleurs, de relever de caducité le projet de loi sur la sécurité des citoyens?

Je me demande aussi si nos gendarmes ne subissent pas encore les séquelles de cette période de terreur qu'a connue le Brabant wallon il y a peu ainsi que celle de la multiplication des actes d'agression sur nos policiers qui les rendent, dès lors, sans aucun doute plus méfiantes et moins sereines.

On peut aussi se demander si la sélection et l'entraînement de nos gendarmes, qu'il faudrait axer davantage sur la formation continue, sont encore adaptés à notre société évoluant si rapidement, et si les trop nombreuses tâches administratives ne gênent pas leurs missions, elles aussi de plus en plus nombreuses et difficiles. Mais tout ceci ne peut excuser cela, surtout lorsqu'il s'agit d'une faute de jugement aussi grave, la gendarmerie ayant pour mission — et elle le fait le plus souvent — de protéger le citoyen et non de l'agresser.

Je terminerai en soulignant combien je suis étonné par les déclarations, à ce stade de l'enquête, du ministre de l'Intérieur qui se dit non compétent, mais seulement concerné par cette affaire.

M. le Président. — La parole est à M. Tobbacq, ministre.

M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales. — Monsieur le Président, je voudrais d'abord dire à M. Lenfant — et cela constituera en grande partie ma réponse à sa question — que je ne suis pas compétent, ni aucun de mes collègues d'ailleurs, pour juger d'une responsabilité criminelle ou non, en ce qui concerne les événements qui se sont déroulés dans la commune de Ath.

Si le Parquet estime nécessaire d'envoyer l'affaire devant le tribunal, il appartiendra au juge de dire s'il s'agissait ou non d'un accident, s'il était prémédité ou non, voire de prononcer une condamnation.

Pour ce qui concerne la responsabilité éventuellement criminelle, il est clair que, dans notre système de séparation des pouvoirs, je suis absolument incompétent, ainsi d'ailleurs que mes collègues de la Justice et de la Défense nationale. Notre compétence à tous trois se situerait dans le cadre d'une sanction à appliquer à l'égard du membre du personnel en question, en cas d'utilisation d'une arme à feu.

Quant à l'initiative consistant à sortir une arme à feu, à en débloquent la sécurité, à la tenir à côté de la voiture, donc, en l'occurrence, en dehors de la GTI, il est clair que, dans la situation telle que nous la connaissons à travers les rapports qui nous ont déjà été remis par le commandement de la gendarmerie, elle est contraire à tous les règlements, à toutes les lois et à tous les arrêtés royaux existant en la matière.

En effet, dans le cas présent, les gendarmes poursuivaient une «mobylette» conduite par deux jeunes gens dont l'un ne portait pas de casque. Même si l'on suppose que ceux-ci tentaient de s'enfuir — pour autant que l'on puisse parler de fuir en cyclomoteur devant une Volkswagen GTI — ou souhaitaient taquiner les gendarmes, il est évident que tous les règlements, toutes les lois en vigueur interdisent l'utilisation d'une arme à feu dans pareil cas.

Par ailleurs, les lois, les arrêtés royaux et les prescriptions au sein de la gendarmerie suffisent amplement à empêcher l'utilisation intempestive des armes à feu. Je m'étonne un peu, monsieur Lenfant, de votre suggestion de relever de caducité le projet de loi sur la sécurité, car ce projet visait justement à assouplir l'usage des armes à feu.

C'est une des raisons pour lesquelles l'actuelle majorité a refusé de le relever de caducité.

M. Pataer. — Exactement!

M. Tobbacq, ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales. — Je désire attirer l'attention sur le fait que la situation du gendarme peut être comparée à celle du gardien de but d'une équipe de football, applaudi uniquement lorsqu'il réalise des prouesses, mais hautement critiqué lorsqu'il manque une balle facile car les conséquences sont catastrophiques. Certes, cela ne constitue pas une excuse, car il faut accepter les risques du métier, mais je demande toutefois que l'on ne généralise pas. Il y a quelques jours, les gendarmes ont utilisé des armes à feu sur l'autoroute, à hauteur de Zonhoven, et ce à juste titre car ils étaient en état d'autodéfense prononcé.

Dans le cas qui nous occupe, la seule explication possible à un comportement aussi irresponsable ne peut être qu'une faille dans le système de formation et d'entraînement. L'état-major de la gendarmerie a consenti des efforts importants dans ce sens depuis quelques années. Toutefois, nous devons avoir le courage de constater que ceux-ci ne suffisent visiblement pas à empêcher certains de procéder dans un style qui s'apparente davantage au western qu'au bon maintien de l'ordre.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

ORDRE DES TRAVAUX

De Voorzitter. — De commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden stelt voor toekomende week volgende agenda voor: maandag, 25 juli 1988, 's namiddags te 15 uur, 's avonds te 19 uur; dinsdag, 26 juli 1988, 's ochtends te 10 uur, 's namiddags te 14 uur, 's avonds te 19 uur; woensdag, 27 juli 1988, 's ochtends te 10 uur, 's namiddags te 14 uur, 's avonds te 19 uur; donderdag, 28 juli 1988, 's ochtends te 10 uur, 's namiddags te 15 uur, 's avonds te 19 uur.

Ontwerp van wet houdende wijziging, voor bepaalde gemeenten, van de gemeentewet, de gemeentekieswet, de organieke wet betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, de provinciewet, het Kieswetboek, de wet tot regeling van de provincieraadsverkiezingen en de wet tot regeling van de gelijktijdige parlements- en provincieraadsverkiezingen.

Naamstemmingen over het geheel van de afgehandelde ontwerpen van wet.

Vrijdag, 29 juli 1988, te 14 uur:

1. Mondelinge vragen.

2. Interpellaties:

a) Van de heer Dillen tot de Eerste minister over «de wijze en de omstandigheden waarop de Eerste minister gereageerd heeft op een zinsnede uit Guldensporentoespraken van Vice-Eerste minister Schiltz en de redenen waarom hij de Vice-Eerste minister ertoe gedwongen heeft zijn woorden in te trekken en wat het alternatief zou geweest zijn indien de Vice-Eerste minister daartoe niet bereid zou zijn geweest»;

b) Van de heer Lannoye tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en het Plan en tot de minister van Financiën over «de voorwaarden waaronder de Staat bepaalde onderdelen van de staalindustrie heeft overgenomen en de financiering daarvan»;

c) Van de heer Gryp tot de Eerste minister en tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen over «de houding van de Belgische Regering ten opzichte van het onderzoek naar de Duits-Belgische kernafvalzwendel in het Europees Parlement».

La commission du Travail parlementaire vous propose l'ordre du jour suivant pour la semaine prochaine: lundi, 25 juillet 1988, l'après-midi à 15 heures et le soir à 19 heures; mardi, 26 juillet 1988, le matin à 10 heures, l'après-midi à 14 heures et le soir à 19 heures; mercredi, 27 juillet 1988, le matin à 10 heures, l'après-midi à 14 heures et le soir à 19 heures; jeudi, 28 juillet 1988, le matin à 10 heures, l'après-midi à 15 heures et le soir à 19 heures:

Projet de loi portant modification pour certaines communes, de la loi communale, de la loi électorale communale, de la loi organique des centres publics d'aide sociale, de la loi provinciale, du Code électoral, de la loi organique des élections provinciales et de la loi organisant l'élection simultanée pour les Chambres législatives et les conseils provinciaux.

Votes nominatifs sur l'ensemble des projets de loi dont la discussion est terminée.

Vendredi, 29 juillet 1988, à 14 heures:

1. Questions orales.

2. Interpellations:

a) De M. Dillen au Premier ministre sur «la manière et les circonstances de la réaction du Premier ministre à une phrase d'une allocution prononcée le 11 juillet par le Vice-Premier ministre Schiltz, les raisons pour lesquelles il a forcé ce dernier à retirer ses paroles et quelle aurait été l'alternative si celui-ci n'y avait pas été disposé»;

b) De M. Lannoye au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et du Plan et au ministre des Finances sur «les modalités et le financement du rachat par l'Etat de certains outils sidérurgiques»;

c) De M. Gryp au premier ministre et au ministre des Relations extérieures sur «la position du gouvernement belge à l'égard de l'examen que le Parlement européen a consacré au scandale des déchets nucléaires, lequel implique la Belgique et l'Allemagne».

Is de Senaat het eens met deze regeling van onze werkzaamheden?

Le Sénat est-il d'accord sur cet ordre du jour? (*Assentiment.*)

Il en est ainsi décidé.

Dan is hiertoe besloten.

ONTWERP VAN WET TOT TOEVOEGING VAN GRONDGEBIED VAN DE GEMEENTE STABROEK AAN HET GRONDGEBIED VAN DE STAD ANTWERPEN EN TOT RUILING VAN GRONDGEBIED TUSSEN DE GEMEENTE STABROEK EN DE STAD ANTWERPEN

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

PROJET DE LOI REGLANT LE RATTACHEMENT D'UNE PARTIE DU TERRITOIRE DE LA COMMUNE DE STABROEK AU TERRITOIRE DE LA VILLE D'ANVERS AINSI QUE L'ECHANGE DE PORTIONS DE TERRITOIRE ENTRE LA COMMUNE DE STABROEK ET LA VILLE D'ANVERS

Discussion et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet tot toevoeging van grondgebied van de gemeente Stabroek aan het grondgebied van de stad Antwerpen.

Nous abordons l'examen du projet de loi réglant le rattachement d'une partie du territoire de la commune de Stabroek au territoire de la ville d'Anvers.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur voor een mondeling verslag.

Ann. parl. Sénat — Session extraordinaire 1988
Parlem. Hand. Senaat — Buitengewone zitting 1988

De heer Suykerbuyk, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, uw commissie besprak in haar vergadering *de dato* 19 juli jongstleden het ontwerp, dat eenparig werd aangenomen door de Kamer van volksvertegenwoordigers op 30 juni jongstleden.

Het voorstel was een initiatief van de heer Van Elewijck, nadat uw rapporteur reeds *de dato* 25 februari 1987 een gelijkwaardig voorstel indiende. In de Senaat hernam hij samen met de heer De Beul het voorstel op 24 maart 1988.

De inhoud van het voorstel heeft betrekking op een toevoeging van 78 ha aan het grondgebied van de stad Antwerpen en op een omwisseling van gronden tussen de gemeenten Stabroek en Antwerpen, met een batig saldo voor de gemeente Stabroek van ongeveer 8 ha.

Het gaat hier uitsluitend om gronden gelegen in het havengebied, waardoor geen overgang van inwoners van de ene naar de andere gemeente geschiedt. De operatie zal tot gevolg hebben dat het administratief beheer, bijvoorbeeld inzake aanvragen tot bouw- en exploitatievergunningen, tot eenzelfde gemeentelijke overheid kan worden gericht.

De commissieleden hadden geen fundamentele opmerkingen. Of ruiling van grondgebied een wijze is om de gemeentegrenzen te wijzigen, werd betwijfeld, maar aanvaard. Het eensluidend advies van de Executieve is volgens artikel 80 van de bijzondere wet alleen vereist als het gaat om een beraadslaging in de Ministerraad over een voorontwerp van wet tot samenvoeging van gemeenten, of over een koninklijk besluit tot samenvoeging van gemeenten, in toepassing van de wet van 23 juli 1971.

In dit geval gaat het om een wetsvoorstel en is artikel 80 van de bijzondere wet niet van toepassing. Dit werd trouwens, voor zover nodig, door de voorzitter van de Vlaamse Executieve bevestigd op het ogenblik dat uw rapporteur het voorstel voor behandeling in de Kamer voorlegde.

In het verlengde van het voorstel en de problematiek ervan, werd de minister gevraagd het dossier van de kleinere grenscorrecties opnieuw ter hand te willen nemen. Weliswaar zal dit een omvangrijke administratieve opgave zijn, maar de schoonheidsfouten van de grote fusie-operatie van 1977 zijn nog niet allemaal weggewerkt. De minister zag zowel de noodzaak als de omvang van dit werk in, reden waarom hij, weliswaar zonder enthousiasme, toezegde aan het dossier-grenscorrecties te beginnen.

Ter stemming gelegd, werd het ontwerp eenparig aangenomen door de 13 aanwezige leden. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Het enig artikel van het ontwerp van wet luidt:

Enig artikel. § 1. Achtenzeventig ha 30 a 4 ca van het grondgebied van de gemeente Stabroek worden toegevoegd aan het grondgebied van de stad Antwerpen. De nieuwe grenslijn Antwerpen-Stabroek is gesitueerd op 5 m uit de oostelijke oever van de omgelegde waterloop S.01.2 en, vanaf de aansluiting van deze waterloop op de anti-tankgracht, op 5 m uit de zuidelijke oever van die gracht, zoals is aangeduid op bijgevoegd plan.

§ 2. Volgende percelen grond, gelegen bezuiden het rondpunt en ten oosten van de Havenweg, worden van het grondgebied van de stad Antwerpen toegevoegd aan het grondgebied van de gemeente Stabroek:

onder kadaster Antwerpen 16e afdeling:

sectie C		24 ha 47 a 93 ca
sectie D		. 3 ha 42 a 35 ca
sectie B		. 1 ha 46 a 79 ca

Totaal 29 ha 37 a 7 ca
zoals is aangeduid op bijgevoegd plan.

Volgende percelen grond, gelegen ten zuidwesten van de Havenweg, worden van het grondgebied van de gemeente Stabroek toegevoegd aan het grondgebied van de stad Antwerpen:

onder kadaster Stabroek Hoevenen:

sectie K	14 ha 68 a 38 ca
weggebied Havenweg	6 ha 57 a 30 ca

Totaal 21 ha 25 a 68 ca
zoals is aangeduid op bijgevoegd plan.

Article unique. § 1er. Septante-huit hectares, trente ares et quatre centiares du territoire de la commune de Stabroek sont rattachés au territoire de la ville d'Anvers. La nouvelle limite entre Anvers et Stabroek se situe à 5 m de la rive est de la dérivation S.01.2 et, à partir du point de jonction de cette dérivation avec le fossé antichar, à 5 m de la rive sud de ce fossé, ainsi qu'il est indiqué sur le plan ci-annexé.

§ 2. Les parcelles suivantes, situées au sud du rond-point et à l'est du Havenweg, sont transférées du territoire de la ville d'Anvers au territoire de la commune de Stabroek:

inscrites au cadastre d'Anvers 16e division:

section C	24 ha 47 a 93 ca
section D	3 ha 42 a 35 ca
section B	1 ha 46 a 79 ca

Total 29 ha 37 a 7 ca
ainsi qu'il est indiqué sur le plan ci-annexé.

Les parcelles suivantes, situées au sud-ouest du Havenweg, sont transférées du territoire de la commune de Stabroek au territoire de la ville d'Anvers:

inscrites au cadastre de Stabroek Hoevenen:

section K	14 ha 68 a 38 ca
chemin du Havenweg	6 ha 57 a 30 ca

Total 21 ha 25 a 68 ca
ainsi qu'il est indiqué sur le plan ci-annexé.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE GEMEENTEKIESWET, GECOÖRDINEERD OP 4 AUGUSTUS 1932

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI ELECTORALE COMMUNALE COORDONNÉE LE 4 AOUT 1932

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet tot wijziging van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932.

Nous abordons l'examen du projet de loi modifiant la loi électorale communale coordonnée le 4 août 1932.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur voor een mondeling verslag.

De heer De Loor, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, het ontwerp van de regering heeft tot doel de bepalingen inzake

de bescherming van de letterwoorden die vorig jaar door de goedkeuring van de wet van 28 juli voor de parlements- en provincieraadsverkiezingen van kracht werden, nu ook toepasselijk te maken voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Ook bepaalt het wetsontwerp dat niet langer vereist wordt dat de kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen bij hun akte van voordracht een getuigschrift dienen te voegen waaruit blijkt dat ze de Belgische nationaliteit bezitten op de datum van het opmaken van de kiezerslijst. Deze vereiste is immers totaal overbodig, aangezien men onder meer Belg moet zijn om te kunnen worden ingeschreven op de lijst van de gemeenteraads-kiezers.

Ten derde wordt met het wetsontwerp een onachtzaamheid van de wetgever bij de herwerking van de gemeentekieswet in 1958 hersteld, toen werd verboden dat kandidaten als getuigen bij het hoofdbureau worden aangewezen.

Het wetsontwerp, dat helemaal conform de wet van 28 juli 1987 is, gaf in de commissie geen aanleiding tot opmerkingen en werd dan ook eenparig goedgekeurd. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de behandeling van de artikelen van het ontwerp van wet.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Artikel één luidt:

Artikel 1. Artikel 22bis van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932, ingevoegd bij de wet van 5 juli 1976, wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 22bis. Elke in één van beide Kamers vertegenwoordigde politieke formatie kan een voorstel tot lijstenvereniging indienen om bescherming te verkrijgen voor het letterwoord dat zij overeenkomstig artikel 116, vierde lid, van het Kieswetboek in de voordrachten van de kandidaten wil vermelden, en om een gemeenschappelijk volgnummer te bekomen.

Het voorstel tot vereniging moet worden ondertekend door ten minste vijf parlementsleden behorend tot de politieke formatie die dat letterwoord zal gebruiken. Wanneer een politieke formatie echter vertegenwoordigd is door minder dan vijf parlementsleden, wordt het voorstel tot vereniging ondertekend door alle parlementsleden die tot die formatie behoren. Een parlements lid mag slechts een enkel voorstel tot vereniging ondertekenen.

Het voorstel tot vereniging wordt de veertigste dag vóór de verkiezing, tussen 14 en 16 uur, aan de minister van Binnenlandse Zaken of diens gemachtigde overhandigd door een parlements lid-ondertekenaar. Het vermeldt het letterwoord dat zal worden gebruikt door de kandidatenlijsten die zich daarbij willen aansluiten, alsmede de namen, voornamen en adressen van de persoon en van zijn plaatsvervanger die door de politieke formatie zijn aangewezen om in ieder administratief arrondissement te attesteren dat een kandidatenlijst door die formatie erkend wordt.

Dadelijk na het indienen van de voorstellen tot vereniging, gaat de minister van Binnenlandse Zaken over tot de uittoting van de gemeenschappelijke volgnummers.

De tabel van de lijstenverenigingen, alsmede de letterwoorden en de volgnummers die hen werden toegekend, worden binnen vier dagen in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt.

De minister van Binnenlandse Zaken stelt de voorzitters van de hoofdbureaus in kennis van de aldus toegekende gemeenschappelijke volgnummers, van de aan de verschillende nummers voorbehouden letterwoorden alsmede van de namen, de voornamen en de adressen van de in het administratief arrondissement door de politieke formaties aangewezen personen en van hun plaatsvervangers, die alleen bevoegd zijn tot het echt verklaren van de kandidatenlijsten.

De voordrachten van de kandidaten die zich op een gemeenschappelijk beschermd letterwoord en volgnummer beroepen moeten vergezeld gaan van het attest van de voor het administratief arrondissement door de politieke formatie aangewezen persoon of zijn plaatsvervanger; indien een dergelijk attest niet kan worden voorgelegd, moet de voorzitter van het hoofdbureau ambtshalve het gebruik van het gemeenschappelijk beschermd letterwoord en volgnummer door een niet-erkende lijst weigeren ».

Article 1er. L'article 22bis de la loi électorale communale coordonnée le 4 août 1932, y inséré par la loi du 5 juillet 1976, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 22bis. Chaque formation politique représentée dans l'une ou l'autre Chambre peut déposer une proposition d'affiliation de listes en vue d'obtenir la protection du sigle qu'elle envisage de mentionner dans les présentations de candidats, conformément à l'article 116, alinéa 4, du Code électoral, et un numéro d'ordre commun.

La proposition d'affiliation doit être signée par cinq parlementaires au moins appartenant à la formation politique qui utilisera ce sigle. Lorsqu'une formation politique est représentée par moins de cinq parlementaires, la proposition d'affiliation est signée par tous les parlementaires appartenant à cette formation. Un parlementaire ne peut signer qu'une seule proposition d'affiliation.

La proposition d'affiliation est remise le quarantième jour avant l'élection, entre 14 et 16 heures, entre les mains du ministre de l'Intérieur ou de son délégué, par un parlementaire signataire. Elle mentionne le sigle appelé à être utilisé par les listes de candidats qui entendent s'y rallier, ainsi que les noms, prénoms et adresses de la personne et de son suppléant, désignés par la formation politique pour attester, dans chaque arrondissement administratif, qu'une liste de candidats est reconnue par cette formation.

Aussitôt après le dépôt des propositions d'affiliation, le ministre de l'Intérieur procède au tirage au sort des numéros d'ordre communs.

Le tableau des affiliations, ainsi que le sigle et le numéro d'ordre commun qui leur ont été attribués, est publié dans les quatre jours au *Moniteur belge*.

Le ministre de l'Intérieur communique aux présidents des bureaux principaux les numéros d'ordre communs ainsi attribués, les sigles réservés aux différents numéros ainsi que les noms, prénoms et adresses des personnes et de leurs suppléants, désignés par les formations politiques au niveau de l'arrondissement administratif, et qui sont seuls habilités à authentifier les listes de candidats.

Les présentations de candidats qui se réclament d'un sigle protégé et d'un numéro d'ordre communs doivent être accompagnées de l'attestation de la personne ou de son suppléant, désignée par la formation politique au niveau de l'arrondissement administratif; à défaut de production de pareille attestation, le président du bureau principal écarte d'office l'utilisation du sigle protégé et du numéro d'ordre communs par une liste non reconnue ».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. In artikel 23 van dezelfde wet, gewijzigd door de wetten van 5 juli 1976 en 9 juni 1982, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1. Het vijfde lid wordt vervangen door het volgende lid :

« Het vermelden van een letterwoord waarvan gebruik is gemaakt door een politieke formatie die vertegenwoordigd is in een van beide Kamers en waaraan op grond van artikel 115bis, § 1, van het Kieswetboek of van artikel 22bis bescherming is verleend, kan door de minister van Binnenlandse Zaken op gemotiveerd verzoek van die formatie worden verboden. De lijst van de letterwoorden waarvan het gebruik verboden is, wordt de driënvijftigste dag vóór de verkiezing in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt. »

2. Het tiende lid wordt opgeheven.

Art. 2. A l'article 23 de la même loi, modifié par les lois des 5 juillet 1976 et 9 juin 1982, sont apportées les modifications suivantes :

1) L'alinéa 5 est remplacé par l'alinéa suivant :

« La mention d'un sigle qui a été utilisé par une formation politique représentée dans l'une ou l'autre Chambre et qui a fait l'objet d'une protection en vertu de l'article 115bis, § 1er, du Code électoral ou de l'article 22bis, peut être interdite par le ministre de l'Intérieur sur demande motivée de cette formation. La liste des sigles dont l'usage est prohibé est publiée au *Moniteur belge* le quarante-troisième jour avant l'élection ».

2. L'alinéa 10 est abrogé.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. Artikel 26, § 2, derde lid, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 9 juni 1982, wordt opgeheven.

Art. 3. L'article 26, § 2, alinéa 3, de la même loi, modifié par la loi du 9 juin 1982, est abrogé.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 4. Artikel 27, tweede lid, van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende leden :

« Niemand mag een voorstel tot lijstenvereniging om een beschermd letterwoord en een gemeenschappelijk volgnummer te bekomen ondertekenen en tegelijk kandidaat zijn op een lijst die een ander beschermd letterwoord gebruikt.

De bewilligende kandidaat die een van de verbodsbepalingen van het eerste en het tweede lid overtreedt, is strafbaar met de straffen bepaald in artikel 202 van het Kieswetboek. Zijn naam wordt geschrapt van alle lijsten waarop hij voorkomt ».

Art. 4. L'article 27, alinéa 2, de la même loi est remplacé par les alinéas suivants :

« Nul ne peut à la fois signer une proposition d'affiliation de listes tendant à obtenir un sigle protégé et un numéro d'ordre communs et être candidat sur une liste utilisant un autre sigle protégé.

Le candidat acceptant qui contrevient à l'une des interdictions formulées aux alinéas 1er et 2 est passible des peines édictées à l'article 202 du Code électoral. Son nom est rayé de toutes les listes où il figure ».

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Dames en heren, er is een kleine correctie in de tekst van artikel 1 aan te brengen. Na de woorden : « De tabel van de lijstenverenigingen, alsmede de letterwoorden en de volgnummers », moeten de woorden : « die hen werden toegekend » worden toegevoegd.

We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

ONTWERP VAN WET TOT AANVULLING EN WIJZIGING VAN DE PACTHWETGEVING

Algemene beraadslaging

PROJET DE LOI COMPLETANT ET MODIFIANT LA LEGISLATION SUR LE BAIL A FERME

Discussion générale

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van de pachtwetgeving.

L'ordre du jour appelle l'examen du projet de loi complétant et modifiant la législation sur le bail à ferme.

Het woord is aan de heer Pede voor een motie van orde.

De heer Pede (Motie van orde). — Mijnheer de Voorzitter, ik heb het woord gevraagd voor enkele fundamentele voorafgaande opmerkingen.

Mijnheer de minister, in de tekst van het ontwerp zijn er verschillende tegenstrijdigheden. Om te vermijden dat een dergelijke tekst wordt aangenomen stel ik voor om de periode tussen vandaag en de dag waarop wij over het ontwerp in zijn geheel zullen stemmen, te gebruiken om de tekst te verbeteren.

Het gaat vooral over artikel 48 van de wet van november 1969, zijnde het artikel 30 van het ontwerp dat wij nu moeten bespreken, over de verkoop van verpachte goederen en het recht van voorkoop dat de pachter wordt toegekend, zoals wij dat sedert vele jaren kennen. Met het ontwerp wordt de techniek van dergelijke procedure gewijzigd. Die wijziging bevalt mij wel. In plaats van vooraf kennis te geven aan de pachter stelt men nu eerst een akte op onder de opschortende voorwaarden van niet-uitoefening van het recht van voorkoop. De tot nog toe toegepaste techniek gaf aanleiding tot vele misbruiken.

De heer De Seranno. — Mijnheer de Voorzitter, de rapporteur is nog niet aan het woord geweest en de heer Pede spreekt al over procedures die in het te bespreken ontwerp zijn ingeschreven.

De heer Pede. — Ik heb gevraagd vooraf het woord te mogen voeren voor een motie van orde, mijnheer De Seranno.

De heer De Seranno. — Maar het gaat hier reeds over een inhoudelijke discussie.

De heer Pede. — Het gaat niet over een inhoudelijke discussie, maar over fouten die in de tekst staan.

De Voorzitter. — Mijnheer De Seranno, de heer Pede heeft het woord gevraagd voor een motie van orde. Die heeft voorrang op alle andere besprekingen.

De heer Pede. — Mijnheer de minister, u heeft alinea 1 gewijzigd en de alinea's 3, 4 en 5 ongemoeid gelaten. De alinea's 3, 4 en 5 zijn niet meer van toepassing op de nieuwe alinea 1.

U stelt een techniek voor van een verbintenis met opschortende voorwaarde. Dat wil zeggen dat de verbintenis slechts van kracht zal zijn als de opschortende voorwaarde niet is vervuld.

Als de pachter geen gebruik maakt van zijn recht van voorkoop, is de verkoop ten aanzien van de kandidaat-koper definitief gesloten. Ik vraag me af waarom de oorspronkelijke alinea's 3, 4 en 5 in het ontwerp behouden blijven. In alinea drie staat dat men, indien het aanbod binnen een bepaalde termijn niet aanvaard wordt, het nog eens moet betekenen, in alinea vier staat dat men na verloop van een jaar opnieuw moet laten betekenen en in alinea vijf staat dat de instrumenterende notaris het achteraf nog eens moet meedelen. Deze alinea's waren terecht bij de vorige procedure. Bij de wijziging van alinea één werd geen rekening gehouden met hetgeen is bepaald in de alinea's 3, 4 en 5.

Er is ook een fout geslopen in de procedure betreffende de openbare verkopen. Er is een ontbindende voorwaarde ingeschreven bij « de uitoefening van het recht van voorkoop », dit moet zijn bij « niet-uitoefening van het recht van voorkoop ». De formulering geeft aanleiding tot verwarring. Met deze opmerkingen wil ik voorkomen dat wij een tekst goedkeuren die het voor de rechters zeer moeilijk zou maken om ter zake recht te spreken. Vooral de eerste alinea, waarin het gaat over de verkoop uit de hand, zal problemen met zich brengen. (Instemmend gebaar van de heer Baert.) Ik zie dat de heer Baert het met mij eens is.

Ik vraag niet dat het ontwerp naar de commissie wordt terugverwezen. Wel wens ik voor de bespreking van het ontwerp

enkele dagen uitstel zodat de minister ons een herwerkte tekst kan voorleggen.

De Voorzitter. — Mijnheer Pede, wat stelt u precies voor? Wenst u een terugverwijzing naar de commissie, een verdaging van de bespreking van het ontwerp of hebt u een ander voorstel?

De heer Pede. — Mijnheer de Voorzitter, ik vraag de terugverwijzing naar de commissie en indien dat niet aangenomen wordt, een verdaging van de bespreking van het ontwerp.

De Voorzitter. — Dames en heren, bij motie van orde vraagt de heer Pede de terugverwijzing van het ontwerp naar de commissie.

Het woord is aan staatssecretaris De Keersmaecker.

De heer De Keersmaecker, staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Mijnheer de Voorzitter, met de tweede opmerking van de heer Pede ga ik akkoord. Ik heb zelfs het amendement van de heer de Seny, dat in dezelfde richting gaat, gesteund. De discussie in de commissie onder voorzitterschap van de heer Lallemand heeft evenwel uitgewezen dat de meerderheid dat standpunt niet deelde. Hieromtrent werd een juridische analyse gemaakt en de heer Baert heeft dezelfde thesis verdedigd in een goed geargumenteerde nota. Ik stel voor deze aanmerking als technische wijziging op te nemen bij de behandeling van dit ontwerp.

Met de opmerkingen van de heer Pede over artikel 1 ben ik het niet eens. Ik stel voor daarop in te gaan bij de behandeling van dit artikel.

Zoals vorige week de meerderheid in de commissie sta ik erop dat het ontwerp vandaag wordt behandeld.

De Voorzitter. — Dit ontwerp was vorige week nog aan de orde in de commissie waar iedereen de mogelijkheid had zijn bezwaren te opperen. Ik vraag de heer Pede of hij, na het antwoord van de minister te hebben gehoord, nog aandringt op een verwijzing naar de commissie.

De heer Pede. — Mijnheer de Voorzitter, vorige week moest ik ook aanwezig zijn in de commissie die het ontwerp over de faciliteitengemeenten behandelde, zodat ik niet in de commissie die zich met dit ontwerp bezig hield aanwezig kon zijn. Ik neem aan dat u hiervoor begrip opbrengt.

Tot daar dan als de minister niet akkoord gaat met mijn aanmerkingen. Ik heb ze gemaakt en er wordt genoteerd dat sommige senatoren, volgens mij terecht, niet akkoord gaan met een artikel.

Ik wijs de minister er evenwel op dat een onderhandse verkoop even rechtsgeldig is als een authentieke akte, met alle gevolgen van dien.

De Voorzitter. — Volgens mij kunnen we de aanmerkingen opvangen in de technische discussie over dit ontwerp. Als we dit ontwerp terugzenden naar de commissie is het niet zeker dat het nog vóór het reces op de agenda komt.

De heer Pede. — Het ontwerp moet nog worden behandeld in de Kamer, mijnheer de Voorzitter. Het kan evengoed daar grondig worden besproken.

De Voorzitter. — Mijnheer Pede, gaat u ermee akkoord dat uw aanmerkingen ter sprake komen bij de technische discussie over dit ontwerp? Dan kunnen wij onmiddellijk overgaan tot de algemene bespreking.

De heer Pede. — Mijnheer de Voorzitter, ik zou het liever anders hebben gehad, maar ik dring niet aan op de terugverwijzing naar de commissie.

De Voorzitter. — Dan is de algemene beraadslaging geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Van Nevel, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, dit is een van de laatste bladzijden van een lang verhaal.

Het begon als een parlementair initiatief in de Kamer van volksvertegenwoordigers, waar op het einde van de jaren zeventig een tiental wetsvoorstellen tot wijziging en aanvulling van de pachtwet werden ingediend door de volksvertegenwoordigers Remacle, Baldewijns, G. Leysen, Verberckmoes, Moors, Pierret en anderen.

Deze wetsvoorstellen werden besproken in een bijzondere werkgroep van de Kamercommissie voor het Bedrijfsleven.

De heer Seeuws, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.

Voor een groot aantal artikelen kon de werkgroep besluiten tot het voorleggen van een basisvoorstel. Na de Kamerontbinding en de verkiezingen in 1981 werd een gezamenlijk nieuw voorstel ingediend door de heren Peeters, Verberckmoes, Remacle en Baldewijns. Dit werd in een bijzondere commissie onder het voorzitterschap, eerst van de heer d'Alcantara en dan van de heer Remacle besproken in de periode 1981-1985.

Het verloop van die besprekingen is te lezen in het verslag van volksvertegenwoordiger Beerden.

De verenigde commissies voor de Justitie en voor de Landbouw en de Middenstand van de Senaat hebben op 12 juli 1985 een werkgroep opgericht, die bestond uit vijftien leden en die als opdracht had een voorbereidende bespreking aan het ontwerp te wijden en een tekst aan de verenigde commissies voor te stellen.

De werkgroep, onder het voorzitterschap van de heer Sondag — die geen lid meer is van de Senaat maar wel een zeer aandachtig toeschouwer — heeft gedurende 15 vergaderingen te teksten, overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers, en de in de commissie ingediende amendementen grondig bekeken. Dit alles kunt u lezen in het verslag van de werkgroep van 5 juni 1987.

In het najaar van 1987 hebben de verenigde commissies voor de Justitie en voor de Landbouw en de Middenstand nog drie vergaderingen gewijd aan de bespreking van het ontwerp van wet en van de teksten voorgesteld door de werkgroep. Zij hebben zich daarbij hoofdzakelijk gebaseerd op het verslag uitgebracht namens de werkgroep. Het resultaat was dat het geamendeerde ontwerp van wet op 6 oktober 1987 door de verenigde commissies werd aangenomen met 25 tegen 2 stemmen bij één onthouding. Ik verwijs hiervoor naar mijn verslag van 3 november 1987. Door de ontbinding van Kamer en Senaat kon het ontwerp echter niet meer in openbare vergadering worden besproken.

De huidige verenigde commissies voor de Justitie en voor de Landbouw en de Middenstand hebben op 6 juli jongstleden een aanvullend onderzoek gewijd aan enkele ingediende amendementen. Een drietal amendementen en enkele tekstcorrecties werden aangenomen. Het geheel van het geamendeerde ontwerp van wet werd aangenomen met 26 stemmen bij 2 onthoudingen. Hiervoor verwijs ik naar mijn aanvullend verslag van 6 juli 1988.

Ik wijs er vooraf op dat de verenigde commissies de tekst, overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers, op vele plaatsen wijzigden. Het is niet mijn bedoeling de inhoud van de drie hierboven geciteerde verslagen ten volle weer te geven. Ik beperk mij tot een samenvatting van de voornaamste wijzigingen en de aanvullingen van de wet van 4 november 1969.

In artikel 1 van het ontwerp wordt het toepassingsgebied van de pachtwet thans duidelijker bepaald. Om eventuele misbruiken te bestrijden wordt het in gebruik geven van landbouwgrond door middel van de vestiging van vruchtgebruik onder de levenden door de wil van de mens en voor bepaalde duur, gelijk gesteld met een pachtcontract.

De bepalingen van de pachtwet die voorzien in een overdracht van rechten of in een bijzondere behandeling voor de afstammelingen van pachter of eigenaar, worden uitgebreid tot de echtgenoten van deze afstammelingen.

De bewijsregeling inzake het pachtcontract wordt versoepeld. Wanneer er geen geschrift bestaat — dit gebeurt spijtig genoeg nog zeer vaak — kan diegene die de grond uitbaat een aanbod van betaling doen. Dit aanbod van betaling moet binnen de vijftien dagen worden bevestigd met een aangetekende brief. Wanneer hiertegen binnen de zes maanden geen verzet wordt aangetekend bij de vrederechter, geldt het aanbod van betaling als bewijs voor een pacht.

Nieuw is ook dat een pachter de gebouwen die hij heeft opgericht of de werken die hij heeft uitgevoerd, nu kan wegruimen mits het goed in zijn oorspronkelijke toestand kan worden gebracht.

Teneinde later moeilijkheden te voorkomen moet bij een verkoop de koper ervan op de hoogte worden gebracht dat er op het goed werken door de pachter werden uitgevoerd.

Om meer zekerheid te geven aan de pachter en om het familiebedrijf te bevoordelen — dit is een politieke keuze die door velen wordt verdedigd — moet bij opzeg voor eigen gebruik aan meer voorwaarden worden voldaan dan vroeger. De bestaande exploitant moet ofwel een diploma uit de landbouwsector hebben, ofwel over de nodige ervaring beschikken. De opzeg kan niet worden gegeven door naamloze vennootschappen, wel door personenvennootschappen of landbouwvennootschappen, op voorwaarde dat de bestuurder of de zaakvoerder werkelijk arbeid verricht op het bedrijf. Iemand die als bijberoep landbouwer is kan geen opzeg geven aan een pachter die als hoofdberoep landbouwer is.

De aanstaande exploitant mag niet meer dan 65 jaar zijn bij het verstrijken van de opzegtermijn, of niet meer dan 60 jaar indien hij minder dan 3 jaar landbouwexploitant is geweest. De aanstaande exploitant mag het bedrijf vroeger niet overgelaten hebben. Het goed mag niet worden gebruikt voor de aanplanting van naaldbomen, loofbomen, heesters of kerstspinnen tenzij de opzegger een tuinbouwer is.

Opzeg voor eigen gebruik is niet toegestaan wanneer de exploitatie leidt tot de verkoop van gras of te velde staande oogst — de zogenoemde seizoenpacht — indien de genothouder van de terugneming niet voor de gewone teelt en het onderhoudswerk zorgt. Er is ook een beperking voor de oppervlakte, in die zin dat het bedrijf van de toekomstige uitbater geen te grote oppervlakte mag hebben.

Om het misbruik van de pachtzekerheid door oudere pachters die niet meer zelf uitbaten maar de gronden tegen hogere prijs in seizoenpacht geven, tegen te gaan, werd een nieuw artikel 8bis ingevoegd met een nieuwe opzegmogelijkheid. Pachters die na de pensioenleeftijd een rust- of overlevingspensioen genieten en geen opvolgers hebben, kunnen worden opgezegd met een opzegtermijn van tenminste een jaar, ofwel voor exploitatie door de eigenaar zelf ofwel om de goederen te verpachten of te vervreemden met het oog op exploitatie door een leefbaar landbouwbedrijf. In dit geval is opzegging dus niet mogelijk voor een gewone verkoop.

De opzegmogelijkheden na een pachtperiode van 9 jaar, zoals bepaald in de wet van 4 november 1969 werden vrijwel niet gewijzigd. Wel kunnen bouwrijpe gronden steeds op 3 maanden worden vrijgemaakt zonder dat die gronden als bouwgrond in het pachtcontract werden vermeld.

Een zeer belangrijke nieuwigheid is de invoering van de loopbaanpacht in artikel 8 van het ontwerp. Het gaat hier om een contract met een vaste duur, namelijk het verschil tussen het ogenblik waarop de pachter 65 jaar zal zijn en de huidige leeftijd van de kandidaat pachter. De vaste periode moet echter tenminste 27 jaar zijn. Bij het einde van die vaste periode kan de verpachter van rechtswege vrij over zijn goed beschikken. Dit is voor de pachter de keerzijde van het voordeel van de zeer lange pachtzekerheid. Pachtoverdracht en onderpacht zijn mogelijk, maar enkel tijdens de vastgestelde duur. Voor het

overige, de vergoedingen, het verkooprecht en zo verder, zijn de bepalingen van de pachtwet van toepassing.

De loopbaanpacht heeft voor de pachter het grote voordeel van de absolute pachtzekerheid tot 65 jaar. Voor de eigenaar-verpachter biedt de loopbaanpacht het voordeel dat de pacht eindigt op het ogenblik dat de pachter 65 jaar wordt en dat de pacht niet kan worden overgedragen aan afstammelingen. Bovendien mag de pacht prijs voor gronden 50 pct. hoger liggen dan de normale wettelijke pacht, en 25 pct. hoger voor gebouwen. Aan de loopbaanpacht zijn ook gunstige fiscale bepalingen verbonden. In artikel 43 werd een artikel 8bis ingevoegd waarin wordt bepaald dat de inkomsten van onroerende goederen die het voorwerp uitmaken van loopbaanpacht van belasting zijn vrijgesteld.

Naast de gewone pacht en de loopbaanpacht is er nu ook de pacht van lange duur. Deze pacht duurt ook minstens 27 jaar, en geeft eveneens recht op een verhoging van de pacht prijs met 50 pct. De pacht eindigt echter niet automatisch. Wel kan op het einde van de periode een opzeg van één jaar worden gegeven wanneer de eigenaar het goed wil vervreemden of het zelf wenst uit te baten.

Zoals u weet wekt de beperking van de pacht prijs volgens de wet van 1969 heel wat misnoegen bij eigenaars, vooral wegens het tijdelijk hoog rendement van andere beleggingen, die niet steeds zonder risico waren, en wegens de laattijdige aanpassingen, namelijk slechts om de vijf jaar.

Volgens het huidige ontwerp blijft de pacht prijs beperkt en blijft hij gebonden aan het kadastraal inkomen, maar de bepaling van de coëfficiënt zal om de drie jaar en niet langer om de vijf jaar gebeuren. Dit is een vlugge aanpassing aan de evolutie van de prijzen.

De bepaling van de pacht prijs van de gebouwen zal om de drie jaar gebeuren met een andere coëfficiënt, die ook om de drie jaar wordt aangepast.

Lange pachten geven aanleiding tot verhoogde pacht prijzen, namelijk bij een pacht van 18 jaar tot een prijsverhoging van 36 pct., en bij een pacht van 27 jaar tot een prijsverhoging van 50 pct.

Er is ook een aanpassing van het recht van voorkoop. Het principe blijft hetzelfde, maar er zijn meer mogelijkheden voor de pachter. Bij een onderhandse verkoop moet de notaris de pachter kennis geven van de inhoud van de verkoopovereenkomst met alle voorwaarden, waarbij enkel de identiteit van de koper niet wordt vermeld.

Bij een publieke verkoop heeft de pachter een bedenktijd van 10 dagen na het laatste bod. Hij heeft bovendien het recht de samenvoeging van loten te verhinderen. Zowel bij een onderhandse verkoop als bij een publieke verkoop kan de pachter zijn recht van voorkoop gedeeltelijk overdragen aan één of meer derden.

Bij de bespreking in de verenigde commissies was er discussie, maar vooral verwarring, omtrent de tekst van het huidige artikel 30, dat artikel 48 van de wet van 4 november 1969 wijzigt. De discussie handelde over de opschortende voorwaarde bij de uitoefening, of bij de niet-uitoefening van recht van voorkoop. Na het advies van de diensten en na de goede nota van collega Baert gaat iedereen ermee akkoord dat het « opschortende voorwaarde van niet-uitoefening van het recht van voorkoop » moet zijn. Dit kan men beschouwen als een rechtzetting van een fout.

Na de stemming gehouden in de verenigde commissies, werd het ontwerp in oktober vorig jaar aangenomen met 25 stemmen tegen 2 bij 1 onthouding en enkele weken geleden met 26 stemmen voor bij 2 onthoudingen. Ik hoop dat de Senaat het ontwerp volgens dezelfde verhoudingen zal goedkeuren. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à Mme Delruelle.

Mme Delruelle-Ghobert. — Monsieur le Président, le projet de loi dont nous discutons aujourd'hui trouve très certainement place dans notre arsenal législatif, mais il a parcouru un long

chemin avant d'être l'objet de nos délibérations. Le rapport de notre collègue, M. Van Nevel, en est le parfait reflet.

En effet, la dernière modification de la loi actuellement en vigueur sur le bail à ferme date de 1969. La Cour de cassation est très régulièrement appelée à en éclaircir certains points d'ombre. En outre, non seulement les tribunaux, mais aussi la doctrine sont parfois divisés au sujet de l'interprétation de certaines dispositions légales.

Il règne donc en cette matière une certaine insécurité juridique qui est préjudiciable aux fermiers et aux propriétaires à qui cette loi s'applique, car ils ignorent la portée exacte des dispositions qu'elle contient, on y accède difficilement. Ceci est donc une première raison qui nous a amenés à modifier la législation existante.

Une seconde raison est que l'agriculture est actuellement un domaine en pleine mutation et que nous assistons à une évolution des réalités économiques en cette matière. En effet, le nombre d'exploitations agricoles a nettement diminué; par contre les exploitations qui ont survécu se sont développées de plus en plus ou bien ont subi une conversion vers d'autres cultures que des cultures de terre.

J'ajouterai encore que les investissements en matériel agricole sont devenus extrêmement lourds, ce qui fait peser un grand fardeau sur le budget des agriculteurs et le fermier a souvent intérêt à louer des terres plutôt qu'à les acheter.

Ceci nous amène à dire qu'une collaboration harmonieuse avec le propriétaire est donc indispensable, voire vitale.

Un deuxième aspect de cette évolution, de cette mutation du secteur de l'agriculture est le problème des excédents. La politique européenne en cette matière a d'incontestables répercussions sur l'activité professionnelle des agriculteurs qui sont placés devant des contraintes non négligeables.

La tâche du législateur en cette matière était donc extrêmement délicate. Il fallait trouver un équilibre entre les parties en présence.

Le projet de loi qui nous est soumis aujourd'hui a essayé d'atteindre cet objectif en cherchant à créer des relations plus harmonieuses entre locataires et propriétaires agricoles, notamment en assurant une meilleure rémunération aux propriétaires fonciers et une nécessaire sécurité aux locataires. C'est ainsi que le projet qui nous est transmis par la Chambre prévoit l'instauration du bail de carrière volontaire qui donnera pleinement satisfaction aux deux parties contractantes.

Pour rencontrer les désirs tant des locataires que des propriétaires, les dispositions proposées ont étendu certains des avantages des baux de carrière aux baux de longue durée: 18, 21, 24 et 27 ans.

Les commissions réunies ont également apporté un certain nombre d'améliorations importantes au projet de la Chambre. Citons entre autres l'adaptation annuelle des fermages à l'évolution des prix agricoles et la suppression de l'article concernant la superficie minimale sous laquelle un acquéreur de terres agricoles ne peut reprendre l'exploitation d'une terre.

Plusieurs membres du groupe PRL interviendront dans ce débat pour attirer plus particulièrement l'attention sur les droits et les devoirs du fermier, de l'agriculteur.

Afin de respecter cet équilibre, cette harmonie dont je viens de parler, je voudrais quant à moi exprimer les soucis de l'autre partie en question: les propriétaires de terres agricoles.

A ce propos, je ne puis m'empêcher d'exprimer certaines réserves importantes quant à l'actuel projet de loi.

Certains articles dudit projet risquent, en effet, de provoquer une profonde perturbation dans les relations entre les locataires d'une part, les propriétaires de deuxième part, et les jeunes candidats fermiers de troisième part.

Le président de la commission du bail à ferme de la fédération des notaires qui a étudié ce projet de loi pendant plusieurs dizaines de séances en présence des délégués du *Boerenbond* a écrit textuellement: « Je pense que certaines options auront des conséquences économiques tellement importantes que le

notariat doit attirer l'attention du législateur sur la gravité de certaines de ces décisions.»

Il s'avère qu'actuellement déjà, avant que la loi soit d'application, certains propriétaires terriens ont préféré vendre.

Les principales critiques retenues sont les suivantes:

1. Le projet ne prévoit pas que le contrat de bail à ferme doit être constaté par un écrit ayant date certaine, ce qui aurait évité tout conflit ultérieur quant à la date de départ du contrat;

2. En cas de vente publique, le preneur pourra exiger un délai de réflexion de dix jours pour exercer son droit de préemption; on peut dès lors imaginer toutes les péripéties possibles entre l'exploitant et le dernier enchérisseur au détriment du propriétaire;

3. Le renforcement des droits du preneur risque d'avoir pour conséquence la hausse de la valeur, en termes agricoles du «chapeau» — en matière de baux commerciaux, on parle de «pas de porte» — que le fermier sortant exigera du jeune candidat locataire. Ceci ne facilitera pas l'accès des jeunes à la profession agricole.

Venons-en maintenant aux loyers des bâtiments de ferme. Notre collègue, l'ancien sénateur Sondag, a écrit dans *Les cahiers du Cepess* sur le bail à ferme, qu'il est tout de même inéquitable que le propriétaire bailleur perçoive un loyer dérisoire si l'on tient compte des charges normales en assurances, en entretien et en impôts.

Le présent projet de loi ne prévoit malheureusement rien, ou peu de choses, pour remédier à cette situation.

Je crains dès lors que son adoption ait pour conséquence le fait que les propriétaires seront de plus en plus tentés soit de vendre leurs terres, soit de les reprendre en exploitation, soit de ne plus les donner en location.

Les agriculteurs en général en subiront le contrecoup.

En conséquence, un tel projet n'a de chance d'atteindre son objectif, à savoir une réelle harmonisation des rapports entre agriculteurs et propriétaires de terres agricoles que pour autant que certaines mesures fiscales soient retenues, notamment la taxation des propriétaires uniquement sur base du revenu cadastral et non, comme c'était le cas précédemment, du revenu cadastral et des revenus réels. Je vous renvoie pour ce faire à la proposition de loi que nous avons votée à l'unanimité dernièrement et qui est actuellement soumise à la Chambre.

J'ose espérer que le gouvernement fera adopter rapidement ladite proposition au niveau de la Chambre.

Sur le plan des droits de succession et conformément aux promesses faites en matière de bail de carrière, il y a lieu de tenir compte de la durée particulièrement longue de ce type de bail et de réduire ainsi d'autant la valeur vénale — la valeur à déclarer dans la succession — des biens agricoles repris dans une succession sur base de coefficients à déterminer.

J'attends en ce domaine une réponse précise du ministre, laquelle influencera peut-être l'attitude de mon groupe à l'égard dudit projet de loi.

Telles sont les quelques réserves que je voulais exprimer à propos de ce projet de loi qui, par ailleurs, comme je l'ai dit plus haut, comporte des aspects très positifs. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pede.

De heer Pede. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal dit wetsontwerp niet goedkeuren en wel om de volgende redenen.

Ten eerste, de verschillende leemten en vergissingen die vroeger reeds in de wetgeving bestonden, hebben geen oplossing gekregen. Ten tweede, men heeft nieuwe voorwaarden aan de pachtwetgeving toegevoegd, waarvan sommige een verbetering betekenen, maar andere voor mij onaanvaardbaar zijn.

De vroegere leemten en vergissingen, waarover ik het had — mevrouw Delruelle heeft gesproken over *insécurité juridique* en ik meen dat ze gelijk heeft — betreffen onder andere het bewijs van het bestaan van de pacht waarbij buiten het geschrift nu ook opnieuw worden aanvaard «... alle bewijsmiddelen,

getuigen en vermoedens inbegrepen.» Hier rijst een groot probleem voor de rechtspracticus. Hij wordt vaak geconfronteerd met de vraag van wanneer af de pacht lopende is, met andere woorden wanneer precies de opzegperiode start, of met andere woorden nog, wanneer bijvoorbeeld de derde gebruiksperiode ingaat waarin een soepeler mogelijkheid om opzegging te kunnen doen wordt toegekend. Vele andere aangelegenheden verwijzen naar de eerste, de tweede of de derde pachtperiode. Ik zal daarover echter nu niet uitweiden. Het probleem bestaat nu steeds en er werd voor geen oplossing gezorgd.

De tweede grote moeilijkheid betreft de uitoefening van het recht van voorkoop. Ik ben een voorstander van het recht van voorkoop, vooral ten opzichte van de pachter zelf. Ik meen dat het een goede maatregel is, maar ik kom daarop straks terug.

Wij staan dus voor een grote moeilijkheid en met «wij» bedoel ik eigenaars en notarissen, want ik veronderstel dat ik toch nog een beetje namens de notarissen mag spreken...

De heer Pataer. — Ik dacht dat wij hier spraken als «wij senatoren»...

De heer Pede. — Wij mogen hier praten over degenen die wij vertegenwoordigen, al gaat het maar om enkele personen.

De grote moeilijkheid is precies te weten wie de pachter is, met andere woorden of degene die het goed in gebruik heeft, wel degelijk de pachter is. Bij de uitoefening van het recht van voorkoop bestaat het gevaar dat de laatste bieder een vordering tot schadevergoeding indient. Als men het recht van voorkoop niet toekent aan een persoon die zich voordoet als pachter, loopt men ook het gevaar moeilijkheden te krijgen. Dus, voor de rechtspracticus is het spijtig dat men de verplichting van het geschrift nog altijd niet heeft ingeschreven, het geschrift dat wordt geregistreerd, of het geschrift dat bij authentieke akte wordt vastgelegd. Het is een leemte in de wetgeving en ik had graag gehad dat deze leemte bij deze gelegenheid werd opgevuld.

Ik ben het ook nooit eens geweest met de mogelijkheid van overdracht van het recht van voorkoop aan een derde. Ik heb genoeg zaken meegemaakt om te weten welke misbruiken daar mogelijk zijn en tot welke misbruiken dit reeds aanleiding heeft gegeven.

Ik kan de *ratio legis* goed begrijpen. Er zijn mensen die niet over de financiële middelen beschikken om een goed aan te kopen en die een compleet nieuwe pachtovereenkomst aangaan ingaande vanaf de eerste dag, die hen beschermt en die hun de verplichting oplegt gedurende minstens negen jaar het goed in exploitatie te nemen. De mogelijkheid van overdracht van de pacht aan een derde, die nu in de wet wordt ingeschreven, biedt echter geen oplossing. Het blijft een gevaarlijke situatie.

Nu komt er echter nog een element bij: wanneer een eigenaar zijn goederen in loten wenst te verkopen, mag hij deze alleen samenvoegen na akkoord van de pachter. Op dit stuk gaat het ontwerp toch te ver.

Mijn voornaamste kritiek op het ontwerp was dat deze anomalieën niet worden weggewerkt, maar inzake de nieuwe wijzigingen merk ik op dat, op een ogenblik waarop de exploitatie van de landbouw vele vragen oproept, men nog bijkomende voorwaarden opneemt voor het betekenen door de eigenaar van een opzeg aan zijn pachter. Buiten de vroegere voorwaarden, waarop de vrederechters zeer nauwlettend toekeken om er zich van te vergewissen of de kandidaat de exploitatie zou aankunnen en gedurende negen jaar zou kunnen uitoefenen, goochelt men nu met vereisten als een maximumleeftijd waarboven men geen opzeg meer mag doen — 65 jaar, zelfs 60 in bepaalde voorwaarden — en als een bepaalde kennis die moet blijken door getuigenschappen of beroepservaring. Ook dit gaat te ver.

De heer De Keersmaeker, staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — De nieuwe elementen waarop u kritiek uitoefent gelden niet voor het recht van voorkoop maar voor het recht van opzeg voor eigen gebruik.

De heer Pedé. — Het ene heeft niets te maken met het andere. Ik ga daar nu licht overheen, maar ik zal dit grondig behandelen bij de bespreking van artikel 30.

De heer Baert. — Waar u nu over spreekt, betreft natuurlijk artikel 8.

De heer Pedé. — Dat weet ik en ik zal er dan ook op terugkomen bij de artikelsgewijze bespreking. Nu geef ik in mijn algemene beschouwingen de redenen op waarom ik het ontwerp niet kan aanvaarden. Volgens mij wegen de negatieve aspecten zwaarder door dan de positieve.

Erger vind ik dat een rechter de opzeg kan weigeren. Wanneer de exploitatie van degene die een opzeg betekent, groter is dan een bepaald maximum voor de leefbaarheid van het bedrijf, heeft de rechter deze mogelijkheid. Hij kan dus iemand beletten zijn bedrijf groter uit te bouwen dan wat volgens de stelregel van de administratie, bijvoorbeeld de landbouwkamer, werd bepaald. Waar gaat het heen in ons land?

Er zijn toch veel landbouwuittredingen en -gronden die openbaar worden verkocht, bijvoorbeeld wegens uitvoerend beslag of omdat de goederen toebehoren aan een minderjarige. Door deze voorwaarden op te leggen, beperkt de wetgever het mogelijke aantal liefhebbers en beïnvloedt hij de waarde en het verkeer van onroerende goederen. Ik vind het zeer gevaarlijk in de wetgeving in te schrijven dat bepaalde mensen geen opzeg kunnen betekenen. Ze zullen dan ook geen liefhebber zijn om het goed aan te kopen aangezien ze het zelf niet zullen kunnen exploiteren omdat hun exploitatie reeds te groot is volgens de normen van een administratie.

Aan de andere kant van Europa is men bezig met versoepeling en liberalisering. Wij gaan precies in de tegenovergestelde richting wellicht om ze tegemoet te komen... Met mijn principes kan ik iets dergelijks bezwaarlijk aanvaarden.

Wat mij opvalt in de twee vorige uiteenzettingen is het feit dat men altijd spreekt over twee partijen. Mevrouw Delruelle heeft een derde partij vermeld, namelijk de jonge landbouwer die zich wil vestigen.

Die twee partijen zijn: de eigenaar en de pachter, de exploitant. Men vergeet vaak dat de wetgeving die nu wordt aangepast niet uitsluitend de eigenaar-niet-exploitant betreft maar ook van toepassing is voor de eigenaar die exploitant wordt en voor de exploitant-pachter die eigenaar wordt. Hij moet zich ten opzichte van de vroegere exploitant kunnen verdedigen en moet een exploitatie kunnen opbouwen.

Verschillende maatregelen in het ontwerp zijn de negatie van het vrije verkeer en van wat de landbouwer zou willen als zijn exploitatie goed functioneert, namelijk het uitbouwen, vergroten en aanpassen van zijn bedrijf. Dit ontwerp stelt er paal en perk aan. Dat kan ik niet aanvaarden. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Eicher.

M. Eicher. — Monsieur le Président, ce n'est pas par discipline majoritaire que le groupe socialiste du Sénat votera le projet de loi modifiant la législation sur le bail à ferme qui nous est soumis, mais par un intérêt réel et non suspect pour la cause des agriculteurs. Il ne s'agit pas en effet, de notre part, d'une attitude de circonstance, comme le prouve le fait qu'il y a trois ans à la Chambre, en juin 1985, les députés socialistes, quoique siégeant dans l'opposition, avaient prêté leur concours à la majorité sur le texte, alors même que cette majorité, elle, se divisait, à l'époque, selon que ses membres penchaient plus ou moins en faveur des agriculteurs ou des intérêts des propriétaires terriens.

Mes collègues Bayenet et Henneuse diront tout à l'heure ce qui nous réjouit dans le projet de loi actuel, mais je tiens, pour ma part, à souligner que la réforme à laquelle nous allons procéder, et à laquelle la Chambre mettra, espérons-le, très rapidement un point final, aura été l'œuvre conjointe de la plupart des formations politiques ici représentées et non l'apanage de l'une d'elles.

Le texte que nous avons sous les yeux est, en effet, la résultante d'une dizaine de propositions de loi, les plus anciennes remontant à près de dix ans déjà. La Chambre en fit la synthèse qu'elle adopta en juin 1985 et qu'un groupe de travail sénatorial très méritant, puis les commissions réunies de l'Agriculture et des Classes moyennes et de la Justice de notre Assemblée modifièrent encore durant la précédente législature.

Les parlementaires socialistes du sud comme du nord du pays ont apporté leur contribution à cet important travail, et je suis heureux que ce soit sous un gouvernement à participation socialiste que la réforme du bail à ferme, attendue depuis si longtemps, puisse enfin se concrétiser grâce à nos efforts conjugués.

On a peut-être encore parfois tendance, dans des milieux proches de l'agriculture ou de ses structures officielles, à considérer certains courants d'opinions, parce que traditionnellement plus ancrés, jadis en tout cas, dans la ruralité, comme les seuls défenseurs « naturels » des agriculteurs, et à considérer inversement les socialistes comme davantage étrangers, voire indifférents, aux problèmes de l'agriculture.

Rien n'est plus faux, et je tiens à profiter de l'occasion pour rappeler, par exemple, l'ampleur de la contribution socialiste à l'élaboration de la première législation relative au bail à ferme, celle du 7 mars 1929. Elle avait été l'objet d'un intense travail du POB, tant de la part des groupes parlementaires que des militants, avec à leur tête des Wauters, des Vandervelde, excusez du peu.

De même, lors de la première révision de la législation, en 1951, quand il s'agissait de porter la durée minimum du bail d'une période de neuf ans à deux périodes de neuf ans, tout en renforçant encore la protection du locataire, en veillant au sérieux du motif du « renon » donné par le bailleur, le PSB dans l'opposition avait à nouveau joint ses voix à celles de la majorité pour faire adopter cette nouvelle loi.

Enfin, les socialistes ont également concouru à l'adoption de la seconde révision fondamentale du bail à ferme, en 1969, et en 1981 la « Charte agraire » du PS — tout comme d'ailleurs la « Charte de la paysannerie belge » présentée par le PSB en 1962 — plaidait pour la révision à laquelle nous allons procéder.

C'est dire que les socialistes sont conscients de l'importance de cette question, qu'ils ont toujours su prendre en compte l'intérêt bien compris des petits agriculteurs avant toute autre considération d'ordre partisan. Ils ont, par conséquent, toujours veillé à hâter l'adoption d'une réforme pour autant que celle-ci, dans ses grandes lignes, rencontre leurs préoccupations c'est-à-dire celles des organisations représentatives du monde agricole.

Incontestablement, c'est le cas du projet de loi actuel et je n'en veux pour preuve que l'unanimité dont ont fait montre ces mêmes organisations, pendant la longue période de consultations postélectorales, puis de négociations prégouvernementales, pour réclamer d'une même voix le vote rapide de ce projet.

Je n'en dirai pas plus pour ma part, laissant à mes collègues le soin d'aborder plus en détail le fond de la problématique. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Knuts.

De heer Knuts. — Mijnheer de Voorzitter, het ontwerp dat wij nu in openbare vergadering bespreken, is hoofdzakelijk een ontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van de pachtwetgeving. Het streefdoel is de vrede en de rust tussen eigenaars en pachters zoveel mogelijk te herstellen, maar ook de conflicten tussen pachters onderling uit de weg te ruimen. Om al deze redenen is er aan dit ontwerp zoveel tijd besteed. Hoeveel amendementen ingediend, besproken en met de meeste vurigheid verdedigd zijn, kan ik bij benadering niet zeggen. Ik heb geprobeerd dit op te zoeken, mijnheer de staatssecretaris, maar ik heb mijn pogingen moeten staken.

Op 6 juni 1985 nam de Kamer van volksvertegenwoordigers het ontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van de pachtwetgeving aan. Dit ontwerp van wet was gebaseerd op de tien

voorstellen van wet ingediend bij de Kamer, waarvan het eerste « tot invoering in het Burgerlijk Wetboek van regels betreffende de loopbaanpacht in het bijzonder » van 3 juli 1977 dateert. Het eerste wetsvoorstel tot wijziging van de pachtwet werd door onze SP-vrienden Baldewijns, Bourry en Danschutter ingediend. Het had vooral tot doel de bedrijfszekerheid te verbeteren, door onder meer de mogelijkheid tot opzeg voor eigen exploitatie te beperken. Men stootte in 1985 vooral op de weerstand van de toenmalige meerderheid, die liever zwakkere compromissen had gesloten.

De SP-fractie heeft dit terug te berde gebracht tijdens de bespreking in de Senaatscommissie.

Graag had de SP-fractie in de nieuwe wettekst een nauwkeuriger omschrijving van de term « opzeg voor eigen exploitatie » laten opnemen, om willekeurige uitzettingen onmogelijk te maken en hierdoor de gewenste bedrijfszekerheid voor het familiebedrijf te waarborgen. Ook wil men de misbruiken van onderpacht en seizoenspacht, die vroeger niet uitgesloten waren, nu op een geijkte manier voorkomen en de vergoeding voor de pachter bij opzeg voor eigen exploitatie strikt reglementeren. Onze strijd is er vooral op gericht onze land- en tuinbouwers meer bedrijfszekerheid te geven en het afgezwakte ontwerp dat door de Kamer van volksvertegenwoordigers werd goedgekeurd, te verbeteren.

Hoewel ik met gemengde gevoelens mijn betoog over het wetsvoorstel tot herziening van de pachtwet in de Senaatscommissie aanvatte, kreeg ik in de loop van de besprekingen toch nog hoge verwachtingen.

Vandaag zou ik dan uitdrukking moeten geven aan mijn bijzondere gevoelens van blijdschap, omdat wij als SP-parlementsleden ertoe hebben kunnen bijdragen om de levenssituatie van onze land- en tuinbouwers te verbeteren en omdat de verzuchtingen die wij nagestreefd hebben, bekroond worden.

De parlementaire draaimolen is zeer langzaam op gang gekomen, maar op het einde is een zeer goed compromis tot stand gekomen, op enkele kleine uitzonderingen na, die wij via amendementen in de openbare vergadering nog zullen proberen te verbeteren.

Het voorstel dat u lanceerde, mijnheer de staatssecretaris, om een beperkte commissie voor de Landbouw in de Senaat in het leven te roepen, die later uitgebreid werd tot een commissie voor de Landbouw en de Justitie, was wel de goede werkwijze om het uitvoerige en reeds lang aanhangig ontwerp, tot een goed einde te brengen, waarvoor ik u vriendelijk dank.

Nooit hebben wij eraan getwijfeld, dat onder uw beleid de pachtwetgeving tot stand zou komen. Ik herinner mij nog dat u op een persconferentie op 30 januari 1984 het volgende citaat aanhaalde: « De talrijke voorstellen tot wijziging van de pachtwetgeving, die thans ter bespreking voorliggen, vormen een zeer goede basis voor een evenwichtige aanpassing van de pachtwetgeving. » Tevens beklemtoonde u dat de wijziging van de pachtwetgeving snel moest worden tot stand gebracht.

U zal niet tegenspreken dat wij van onze kant op de meest positieve wijze hebben bijgedragen tot een vlot verloop van al deze besprekingen.

Wij, SP'ers, wisten dat de exploitanten, land- en tuinbouwers, zich reeds jaren in de verdrukking voelden en zich onvoldoende beschermd voelden door de vroegere wetgeving van 4 november 1969.

Prioritair is en blijft voor ons de behoefte aan bedrijfszekerheid en beroepszekerheid voor de landbouwers. De middeleeuwse verhoudingen eigenaar-pachter moeten voor altijd worden weggewerkt.

Tevens dient de landbouw, als bron van werkgelegenheid, te worden beschermd en in stand gehouden.

De pachter-exploitant moet worden beschermd tegen de gemeenschap, tegen de eigenaar en zelfs tegen zijn medeland- en tuinbouwers, wat wil zeggen tegen zichzelf. Ook al spreekt

men ervan landbouwgronden braak te laten liggen, toch moet er zuinig worden omgesprongen met de nog beschikbare landbouwgronden, die niet aan hun bestemming mogen worden onttrokken. Ook kunnen teelten die heden nog geen grote waarde hebben, in de toekomst een grotere waarde krijgen.

De pachtwet slaat op alle gronden die voor landbouwgebruik in aanmerking komen.

Het omzeilen van de pachtwet dient te worden uitgesloten.

De gronden moeten in landbouwershanden blijven en mogen niet dienen voor hogere industriële winsten.

Opzeg voor eigen exploitatie is in het ontwerp maar mogelijk indien wordt bewezen dat de grond voor geen andere doeleinden kan of zal worden gebruikt, zodat een zittende pachter niet kan worden gebroodroofd.

Hoewel op bepaalde vlakken het ontwerp geen voldoening geeft, wordt er toch aan de pachtende boer een grotere bescherming gegeven en is er een grotere bedrijfszekerheid tot stand gekomen met deze nieuwe pachtwetgeving.

In de ons omringende landen genieten de landbouwers, met wie onze landbouwers moeten wedijveren binnen de EG, een bescherming die wij hen benijden. Wij willen vooral voorkomen dat jongeren uit landbouwersgezinnen het leger van de werklozen gaan vergroten.

Ik zou tekort schieten indien ik vandaag geen hulde zou brengen aan de rapporteur, de heer Van Nevel, die ik feliciteer om de nauwgezetheid, de volledigheid en de moed waarmee hij ons de vele rapporten heeft gebracht.

Alle problemen zullen nog niet opgelost zijn met deze nieuwe pachtwet, doch zal zij een bijdrage zijn tot een behoorlijk grond- en structuurbeleid.

Wij van onze kant hebben er ons voor gehoeven van deze wetgeving geen krachtsverhouding te maken tussen pachter en verpachter.

Wij, Vlaamse socialisten, zullen het ontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van de pachtwetgeving van 4 november 1969 goedkeuren en hopen dat dit eveneens zo spoedig mogelijk in de Kamer van volksvertegenwoordigers zal gebeuren.

Zodra dit ontwerp in Kamer en Senaat is goedgekeurd, hopen wij dat het voorstel in verband met een pachtbank verder zal worden behandeld, want dit is toch de as waarrond een degelijke regeling van het gebruik van de gronden draait. Het moet een openbare instelling zijn die een sleutelpositie inneemt tussen grondeigenaars en exploitanten. Het is een nieuwe stap naar een vernieuwd geactualiseerd pachtgrondbeleid in onze land- en tuinbouw. Wij hopen dat de bespreking van dit voorstel geen vier legislaturen zal moeten duren, zoals dit het geval was met het ontwerp dat wij momenteel bespreken. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Bouchat.

M. Bouchat. — Monsieur le Président, intervenant au nom du groupe PSC du Sénat, je dois tout d'abord exprimer la satisfaction de mon parti de voir enfin ce projet de loi — dans sa mouture actuelle — soumis à notre Assemblée.

En effet, ce projet de loi qui modifie l'ensemble de la législation relative au bail à ferme, tout en respectant les principes essentiels, résulte d'initiatives parlementaires coordonnées à la Chambre au fil de nombreuses sessions.

Au cours de la précédente législature, au sein du groupe de travail du bail à ferme présidé par Jean Sondag, auquel je veux également rendre hommage pour le travail remarquable qu'il a presté à la présidence de la commission de l'Agriculture et des Classes moyennes, ce projet a connu, au Sénat, des améliorations importantes qui se dégagent nettement de l'examen objectif et complet du texte qui nous est soumis, comparativement au texte de la Chambre et surtout aux dispositions légales actuellement en vigueur.

J'évoquerai tout d'abord les nombreuses précisions qui assurent une plus grande sécurité juridique, à la fois aux bailleurs et aux preneurs, entre autres dans la définition du champ d'application, dans les formes et conditions d'un bail, dans les possibilités de cession, de sous-location et de reprise dans l'exercice réel et effectif du droit de préemption. Ainsi, nous espérons que de fréquents litiges pourront être évités et les abus fortement réduits.

En outre, l'innovation intéressante introduite à la Chambre, sur proposition du social-chrétien Léon Remacle, à savoir le bail de carrière, alternative facultative et totalement volontaire, a été heureusement complétée par une disposition fiscale particulièrement encourageante, en ce qu'elle immunise le revenu net des biens immeubles — bâtis et non bâtis — faisant l'objet d'un bail de carrière.

Cette disposition fiscale, réclamée en vain à la Chambre et finalement obtenue au Sénat grâce à un amendement du précédent ministre des Finances, M. Eyskens, s'ajoute à la majoration du fermage et à la libre disposition automatique du bien par le propriétaire au terme du bail de carrière.

Quant au bail à ferme de longue durée — à ne pas confondre cependant avec le bail de carrière — il a pu, au Sénat, bénéficier également d'un statut favorable par une majoration corrélative du fermage.

Enfin, le projet qui nous est présentement soumis comporte un chapitre supplémentaire par rapport au projet transmis par la Chambre: il s'agit de l'adaptation de la loi limitant les fermages.

A la Chambre, le social-chrétien Gérard le Hardy de Beaulieu avait déposé une proposition de loi apportant un certain nombre de modifications favorables aux propriétaires-bailleurs, mais respectant les intérêts essentiels des exploitants-locataires.

Au Sénat, des assouplissements significatifs ont été apportés à cette loi limitant les fermages: ceux-ci seront revus au moins tous les trois ans et non plus tous les cinq ans et « lorsque l'évolution des prix agricoles le requiert », les fermages pourront être adaptés annuellement à l'évolution des prix agricoles. En outre, des niveaux de majoration des fermages sont expressément prévus en fonction de la durée du bail.

Assurer une rémunération équitable aux propriétaires-bailleurs de biens ruraux, c'est aussi garantir une sécurité indispensable aux exploitants-locataires et une stabilité foncière directement profitable à l'ensemble des intérêts privés engagés dans ce type de placement à finalité économique, et partant, profitable à l'Etat.

Ce serait illusoire et donc impossible et certainement injuste de vouloir satisfaire totalement et unilatéralement les intérêts des uns ou des autres.

Les nouvelles dispositions qui nous sont proposées réalisent le meilleur — sinon le seul — consensus politique, négocié avec sérénité et réalisme entre responsables politiques, aussi bien sous le précédent que sous l'actuel gouvernement. Le même secrétaire d'Etat à l'Agriculture, M. Paul De Keersmaecker, a exercé un arbitrage actif et positif et une assistance technique et juridique soutenue par les conseillers du ministère de la Justice.

Le PSC votera donc ce projet de loi qui sauvegarde les principes et les objectifs essentiels du bail à ferme, mais qui en corrige certaines imperfections et le complète judicieusement, d'une part, par l'encouragement à la conclusion de baux de longue durée et surtout de baux de carrière y compris par une disposition fiscale adéquate et, d'autre part, par l'assouplissement de la loi limitant le fermage.

Toutefois, nous aurions souhaité que le traitement fiscal eût été complété, comme l'avait proposé naguère le social-chrétien Léon Remacle dans ses propositions de loi successives en faveur des baux de longue durée et des baux de carrière.

Je citerai, entre autres exemples, trois mesures susceptibles d'encourager davantage la conclusion de tels baux et qui seront reprises dans une proposition de loi que le groupe PSC déposera dès l'entrée en vigueur de la nouvelle loi: l'application d'un droit

fixé général, au lieu du droit proportionnel, lors de l'enregistrement de ces baux; la réduction des droits d'enregistrement, dans certains cas de cession à titre gratuit ou de donation; la réduction des droits de succession, dans les cas de mutation par décès.

A notre avis, ces réductions devraient être proportionnelles à la durée du bail engagé et fixées par la loi pour l'ensemble du pays.

Je sais qu'en ce qui concerne l'estimation de la valeur à laquelle s'appliquent les droits successoraux, il est déjà possible de tenir compte actuellement de la dépréciation qui résulte d'un bail à ferme. Mais, cette estimation risque d'être subjective, sinon arbitraire.

L'égalité devant l'impôt des citoyens de même catégorie est-elle assurée? Pour répondre à cette question, il nous apparaît préférable d'établir des coefficients de dépréciation.

Certes, l'excellent rapport de M. Van Nevel relatant les travaux du groupe de travail expose, dans les pages 10 à 15, les aspects financiers de cette problématique, y compris la note du ministre des Finances qui estime « inopportun, voire impossible » d'établir des coefficients de dépréciation en fonction de la durée d'un bail à ferme, que ce soit en matière de droits de succession et d'enregistrement ou en matière d'expropriation pour cause d'utilité publique.

Mais, cette argumentation mérite une nouvelle discussion qui découlera d'une nouvelle initiative que nous prendrons, sans toutefois retarder le vote du présent projet de loi et en concertation — tout comme aujourd'hui, nous l'espérons — avec les autres groupes politiques.

Nous souhaitons que le nouveau ministre des Finances, M. Maystadt, soit bienveillant à l'égard de nos propositions, comme il l'a été récemment quant à la proposition de loi de notre collègue, Yves de Seny, qui, reprenant une ancienne proposition de Gérard le Hardy de Beaulieu, a enfin obtenu l'insertion dans le code des impôts sur les revenus du mode actuel et habituel de taxation des propriétaires-bailleurs de biens ruraux, sur la base du seul revenu cadastral, en vue de les sécuriser sur le plan fiscal.

Au terme de mon intervention, je tiens à répéter la volonté du PSC de voir aboutir, immédiatement au Sénat et avant la fin de cette année à la Chambre, ce projet dans son texte actuel, pour que les propriétaires et les locataires connaissent une meilleure sécurité juridique et pour que le secteur économique et social, auquel ils sont directement et souvent familialement attachés, jouisse d'une indispensable stabilité.

Au PSC, nous resterons très attentifs aux imperfections qui apparaîtraient à l'usage et, comme par le passé, nous nous employerons alors à les corriger, toujours dans un souci d'équilibre entre les intérêts en cause.

La préoccupation fondamentale du PSC vise à préserver la nécessaire solidarité dans le monde rural entre tous les partenaires, qu'ils soient propriétaires ou exploitants. Il me plaît d'ailleurs de souligner que la plupart des exploitants agricoles sont très souvent propriétaires d'une partie des biens qu'ils exploitent, ce qui les sensibilise naturellement aux intérêts légitimes et raisonnables des propriétaires terriens qui ont encore le courage d'affecter leurs placements immobiliers, en Belgique, au service de l'agriculture.

Nous voulons sauvegarder et valoriser cette solidarité. C'est dans cet esprit que les parlementaires sociaux-chrétiens ont participé à la mise au point de ce projet de loi et qu'ils le voteront. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Baert.

De heer Baert. — Mijnheer de Voorzitter, wij bespreken nu, hoewel de meeste fundamentele beginselen en de filosofie van de wet van 4 november 1969 behouden blijven, een zeer belangrijk ontwerp waardoor de landpachtwet aanzienlijk wordt gewijzigd. Er zijn minder fundamentele, maar ook zeer ingrijpende wijzigingen in het ontwerp ingeschreven. Ik overloop ze even. Een nieuwe regel is bijvoorbeeld dat ook de vestiging van een vruchtgebruik in het vervolg zal onderworpen zijn aan de rege-

len van de landpacht, wanneer het gaat om een overeenkomst onder levenden en voor een bepaalde duur, dit om misbruiken en wetsontduiking te vermijden.

Er komt een tot in de details uitgewerkte regeling met bijna casuïstische toepassingen voor het bewijs van het bestaan, de aanvangsdatum en de voorwaarden van de pachtovereenkomst.

Er komen niet onbelangrijke wijzigingen betreffende de duur van de landpacht en de mogelijkheid van beëindiging vooral wat de uitzonderingsgevallen betreft, behandeld in artikel 6 van de bestaande wet. Aan de klassieke regel vastgelegd in artikel 7 van de wet, wordt overigens nauwelijks getornd. Er is wel een bijzondere regeling voor het beëindigen van de pacht bij het bereiken van de pensioenleeftijd door de pachter die geen opvolger heeft. Dan worden specifieke gronden voor de beëindiging van de pacht ingevoerd.

Bovendien wordt de mogelijkheid gegeven om langere pachten te sluiten waarvoor dan bijzondere voordelen worden verleend: bijvoorbeeld van de eerste keer 27 jaar, of zelfs al voor 18, 21 of 24 jaar.

Een belangrijke vernieuwing in het pachtrecht betreft de mogelijkheid om een loopbaanpacht toe te staan, waaraan weer specifieke voordelen worden toegekend: de pachter is dan zeker dat hij tot zijn 65 jaar de pachtgrond kan gebruiken om er zijn brood op te verdienen en de verpachter beschikt ter compensatie over de zekerheid dat hij op het einde van de loopbaan van de pachter weer over de verpachte grond beschikt omdat er op dat ogenblik geen overdracht aan opvolgers kan zijn. Bovendien geniet de verpachter een fiscaal voordeel. De opbrengst van de pacht is niet onderworpen aan de onroerende voorheffing, of juist, de inkomstenbelasting. Ik verwijs hiervoor naar artikel 43.

Met deze nieuwe wetgeving worden anderzijds de voorwaarden en de verplichtingen verscherpt voor de verpachter wanneer hij het pachtgoed terugneemt voor eigen gebruik.

Al de voorwaarden opsommen zou te veel tijd in beslag nemen. De heer Pede heeft er één geciteerd, namelijk de bekwaamheid die moet worden bewezen. Maar dat was in zekere mate al het geval onder de bestaande wetgeving, zij het in meer algemene termen. Voorts, als de pachter meer dan 65 jaar is, en in sommige gevallen zelfs meer dan 60, zal hij het goed niet meer voor eigen gebruik kunnen terugnemen.

In de opzeggingsbrief zal ook de indentiteit van de aangewezen exploitant die de pachter zal opvolgen moeten worden vermeld. Dat is een goede zaak, want het kwam al te vaak voor dat een pachter opzegde «voor eigen gebruik», terwijl de verpachte grond in feite voor een van zijn kinderen bestemd was, waaruit dan allerlei betwistingen en processen voortspuiten. Een duidelijke wetgeving ter zake kan zulke betwistingen en processen vermijden.

Wanneer de pachter zijn hoofdberoep in de landbouw heeft, kan de rechter weigeren de opzegging geldig te verklaren wanneer de totale geëxploiteerde oppervlakte van het landbouwbedrijf van de aanstaande exploitant groter is dan de door de Koning bepaalde maximale oppervlakte. Deze paragraaf van artikel 11 doet zeker vragen rijzen, al ga ik niet zover als de heer Pede die stelt dat deze bepaling onaanvaardbaar is. Ik vraag mij alleen af welke criteria aan de rechter worden meegegeven. Ik zie er niet direct, tenzij het in de tekst aanwezige objectief criterium, dat de pachter zijn hoofdberoep in de landbouw heeft. Ik vind verder niet direct enige aanwijzing voor de rechter om op grond van een bepaald criterium de opzegging te aanvaarden; ook als het maximum aan te bebouwen oppervlakte van de opzeggende eigenaar zal worden overschreden. Ik zie niet goed in waarop de rechters zich bij hun beslissing moeten baseren, terwijl zij nochtans kunnen maar niet moeten weigeren. Ik hoop dat deze bespreking hieromtrent meer duidelijkheid schept.

De bepalingen in verband met de bewijzen van de betaling van de pacht geven de verpachter ongetwijfeld meer rechtszekerheid. In de oude wetgeving moest een klacht hieromtrent binnen de maand worden ingediend, nu heeft de verpachter een termijn van zes maanden om zich tot de vrederechter te wenden wanneer

nopens de betaling van de pacht op de door de wet bedoelde wijze betwisting bestaat. Dat lijkt mij een vrij goede regeling.

De nieuwe bepalingen in verband met de bescherming van de pachters die in onverdeeldheid zijn en in verband met de onderpacht zijn nuttig. Wanneer dit ontwerp wet zal zijn, moet de toestemming tot onderpacht voorafgaan aan de pacht en schriftelijk worden gegeven op straffe van nietigheid. De rechtszekerheid zal er bij winnen. Daar staat tegenover dat, in tegenstelling tot vroeger sommige contracten niet langer als onderpacht zullen worden beschouwd.

De onderpachter krijgt zijnerzijds een bijkomende bescherming. De pachter moet niet alleen de opzegging die hem wordt gegeven, maar ook eventueel het vonnis waarbij de pachtovereenkomst wordt ontbonden, aan de onderpachter betekenen.

Er worden ook nieuwe bepalingen ingevoegd tot bescherming van de opvolgende pachter. Deze moet bij zijn opvolging als het ware worden begeleid, en er mag hem door de afgaande pachter niets in de weg worden gelegd.

Een vrij ingrijpende wijziging is de regeling inzake de gebouwen, ofwel bij wegruiming door de pachter in de loop van de pachtovereenkomst, ofwel bij natrekking ervan door de eigenaar, al dan niet tegen vergoeding, op het einde van de pacht. Daarbij deze opmerking: de nieuwe regeling waarbij in geval van vervreemding van het pachtgoed, de eigenaar in de verkoopovereenkomst moet bepalen welke gebouwen door de pachter zijn opgetrokken en welke aanplantingen door hem zijn gedaan, zal ongetwijfeld aanleiding geven tot betwistingen. Het kan gebeuren dat de eigenaar zegt dat hij bepaalde gebouwen heeft opgetrokken en dat de pachter die enkel wat heeft opgekalefaterd terwijl de pachter bijvoorbeeld beweert het gebouw te hebben afgebroken en opnieuw te hebben gebouwd. Ik ga akkoord met de regeling maar wij moeten ons ervan bewust zijn dat dit de rechtsverhoudingen niet over de gehele lijn zal vereenvoudigen en tot betwistingen aanleiding zal geven. Het zal nuttig zijn dat de notaris zich er van te voren van vergewist of er geen betwisting is, en eventueel de partijen uitnodigt ze te laten beslechten.

De bescherming van de schoonkinderen is eveneens een ingrijpende en mijns inziens ook aanvaardbare wijziging. In verschillende artikelen, een tiental, worden de schoonkinderen, de echtgenoten dus van de afstammelingen of van de aangenomen kinderen, van de verpachter zowel als van de pachter, gelijkgesteld met de eigen kinderen. In feite wordt hier een vergetelheid in de vroegere wet hersteld. Het komt immers voor dat juridisch de dochter de exploitatie van het landbouwbedrijf overneemt terwijl het in feite de schoonzoon is.

Aan de filosofie van het voorkeepsrecht verandert niets. Voortaan zullen echter ook de schoonkinderen een recht op voorkoop kunnen uitoefenen. Het inschakelen van de notaris voor het betekenen van de voorgenomen verkoopovereenkomst is een belangrijke wijziging.

Nieuw is ook de mogelijkheid om bedenktijd te geven aan de pachter in geval van openbare verkoop.

De discussie die hieromtrent is ontstaan, namelijk of de opschortende voorwaarde de niet-uitoefening of het wel uitoefenen is, is intussen opgelost. Wij hebben ons in de commissie vergist. In 3° van artikel 30 moet uiteraard staan «...de opschortende voorwaarde van niet-uitoefening van het recht van voorkoop» zoals dit ook in 1° van dit artikel het geval is, en niet «... de opschortende voorwaarde van uitoefening van het recht van voorkoop».

Ik heb daaromtrent een nota bezorgd aan de leden van de twee commissies, en ik denk dat die toch enigszins overtuigend is geweest.

Voorts is er in dat voorkeepsrecht ook een verscherping van de aansprakelijkheid van de pachter bij het niet-naleven van de exploitatieverplichting die hem wordt opgelegd indien hij van zijn voorkeepsrecht gebruik maakt.

Artikel 31, het nieuwe artikel 48bis, bepaalt dat in zulke gevallen de schadevergoeding niet meer 20 pct. maar 50 pct. is van de verkoopprijs van de betrokken percelen. Aan de ene kant is er hier dus een uitbreiding van de bescherming van de

pachter, maar aan de andere kant ook een strengere beoordeling van zijn aansprakelijkheid wanneer hij de voorwaarden die vereist zijn voor de uitoefening van zijn voorkooprecht niet zou naleven.

De heer Pede maakte een opmerking over het samenvoegen van loten. Dat dit enkel mogelijk is op grond van het akkoord van de pachter is correct. Artikel 32, dat artikel 50 van de bestaande wetgeving wijzigt, bepaalt immers: « Wanneer een verpacht goed of een geheel van goederen die het voorwerp uitmaken van eenzelfde pachtcontract aangeboden worden in openbare verkoping per lot, kan de gehele of gedeeltelijke massa alleen dan te koop worden aangeboden wanneer de samenstelling « — van de loten — » goedgekeurd werd door de pachter; afwezigheid of stilzwijgen van de pachter wordt beschouwd als goedkeuring. »

Ik meen dat dit wel een zinnige bepaling is. Een gelijkaardige bepaling, maar misschien minder toegespitst op dit geval, bestond trouwens reeds in de wet van 4 november 1969. Alleen denk ik dat men hier zal moeten trachten, alvorens de openbare verkoping plaats heeft, het akkoord van de pachter te bekomen over een dergelijke mogelijke samenstelling van loten. Indien dit niet mogelijk blijkt kan men de vrederechter laten beslissen. Anders volgt er fataal een onderbreking van de verkoping, en moet men zich in kort geding of voor de vrederechter voorzien. Het zou nuttig zijn dat de notarissen weten dat zij zich, wanneer het de bedoeling is in loten te verkopen en eventueel tot samenvoeging van loten over te gaan, vooraf moeten verzekeken van het akkoord van de pachter.

Tot slot iets over de wijziging van de regeling van de pacht-prijzen. *Grosso modo* komt dit ontwerp in het algemeen en op verscheiden concrete punten verdergaande rechten toe aan de pachter dan tot nu toe het geval was. Doch de meest voor de hand liggende compensatie daarvan is ook in dit ontwerp ingeschreven, namelijk een soepelere regeling van de pacht-prijzen. Er is de mogelijkheid tot aanpassing van de coëfficiënten om de drie jaar, in plaats van om de vijf jaar, en in bepaalde gevallen zelfs nog tot tussentijdse aanpassingen door de Koning.

Verder zijn er ook hogere pacht-prijzen mogelijk, vooral wanneer er een langere pachtermijn wordt toegestaan aan de pachter en in het bijzonder in het geval van een loopbaanpacht.

Ik wilde voorts nog enkele beschouwingen formuleren van eerder filosofisch-sociologische aard. Het is bijna een gemeenplaats te zeggen dat de belangen van de pachter en de eigenaar tegenstrijdig zijn. De pachter zou er belang bij hebben zo weinig mogelijk pacht te betalen en de eigenaar zoveel mogelijk pacht te ontvangen; de pachter zou er belang bij hebben voor een zo lang mogelijke termijn te pachten, de eigenaar voor een zo kort mogelijke termijn te verpachten. Ik ben het met die gemeenplaatsen niet eens. Bij contracterende partijen zijn de belangen uiteraard niet helemaal dezelfde, zijn zij in zekere mate strijdig, maar ik meen dat de rechtmatige belangen van eigenaar en pachter in veel grotere mate convergerend zijn dan men pleegt aan te nemen.

Waarbij heeft de eigenaar van een landbouwgoed belang? In de eerste plaats heeft hij belang bij het behoud van zijn goed en bij het behoud van de waarde van zijn goed, door een goede bebouwing, met bemesting enzovoort, en een goed onderhoud. Hij kan er eventueel — maar dat is een geheel ander verhaal — belang bij hebben niet te verpachten, als hij andere doeleinden nastreeft met zijn goed of dat op een andere manier wenst te valoriseren. Met de huidige pachtwetgeving behoudt hij het recht de grond niet te verpachten, maar dat heeft met de pachtwet alsnog niets te maken.

Voor het behoud van zijn goed en de waarde ervan, heeft de eigenaar er ten eerste, belang bij een pachter te hebben en, ten tweede, de mogelijkheid te hebben — wat niet in alle landen het geval is, maar in België wel — zelf zijn pachter te kiezen althans bij de aanvang van de pacht. Hij heeft er ook alle belang bij een pachter te hebben die niet na een korte termijn de pacht opzegt, maar die voldoende lang blijft om de nodige investeringen te doen teneinde het bedrijf te doen renderen. Tenslotte heeft de eigenaar belang bij een pachter die het land op degelijke wijze bebouwt en de hofstede op degelijke wijze

onderhoudt, derwijze dat de waarde van het landbouwbedrijf behouden blijft en indien mogelijk zelfs verbetert.

De eigenaar heeft er voorts belang bij een normale opbrengst van zijn goed te krijgen. Een te hoge prijs is nadelig, want dan zal de pachter niet kunnen betalen, hij zal weggaan of het bedrijf zal failliet gaan. De rendabiliteit van de hofstede zou teloorgaan en daarmee is uiteindelijk de eigenaar niet gebaat. Een normale, redelijke opbrengst is dus zijn rechtmatig belang.

De eigenaar kan er een rechtmatig belang bij hebben om in bepaalde omstandigheden — en het is zaak van de wetgever om de redelijkheid van die omstandigheden te beoordelen — over zijn goed te kunnen beschikken, binnen redelijke termijnen, met een normale opzegging en onder voorwaarden die het rechtvaardigen dat de eigenaar zijn goed terugneemt, niet willekeurig, maar om ernstige redenen, zoals bijvoorbeeld eigen gebruik.

Tenslotte heeft de eigenaar er belang bij het beschikkingsrecht over zijn goed te behouden, namelijk het te kunnen vervreemden wanneer hij dat wenst.

Hier staat tegenover dat de pachter er een rechtmatig belang bij heeft, te kunnen beletten dat het goed zonder meer in andere handen overgaat, derwijze dat hij zijn pachtrecht zou verliezen als de koper opzegging zou geven voor eigen gebruik.

Het belang van de pachter bestaat erin over een degelijke hofstede te kunnen beschikken om zijn beroep uit te oefenen en zijn brood te verdienen als boer. Er moeten dus eigenaars zijn die bereid zijn om te verpachten en er moet een voldoende lange pachtermijn worden gegarandeerd. Voor een landbouwer is de grond het materiaal waarmee hij moet werken, het is tegelijk zijn bedrijfsruimte en het belangrijkste deel van zijn bedrijfsuitrusting.

De termijn moet lang genoeg zijn om de pachter met enige continuïteit zijn brood te laten verdienen en om eventuele investeringen af te schrijven en te doen opbrengen.

De pachter moet de garantie hebben dat zijn pachtgoed hem niet op elk willekeurig ogenblik kan worden ontnomen.

Hij moet een eigenaar hebben die de gebouwen degelijk onderhoudt, wat meteen betekent dat hij er geen belang bij heeft om een te kleine pacht te betalen want dan kan de eigenaar dit niet doen. Ook hier zijn de belangen van eigenaar en pachter veel meer convergerend dan op het eerste gezicht lijkt. De pachter moet ook het recht hebben de verbouwingen uit te voeren die hij voor zijn beroep nodig acht, en eventueel weg te ruimen wat niet dienstig is. Hij moet in de mate van het mogelijke een vergoeding krijgen van de door hem gerealiseerde meerwaarde.

De pachter heeft er dus belang bij geen spotprijs te betalen, maar ook geen al te hoge prijs, om de rendabiliteit van het bedrijf niet in het gedrang te brengen.

Bij al deze beschouwingen moeten wij vooral oog hebben voor het « rechtmatig belang ». De eigenaar heeft er geen rechtmatig belang bij dat de pachter wordt geruïneerd. Hij heeft evenmin een rechtmatig belang bij de mogelijkheid de pachter om het jaar te kunnen opzeggen. Wij moeten de rechtmatigheid van het belang afwegen zowel voor de eigenaar als voor de pachter.

Welnu, ik ben van oordeel dat dit ontwerp voldoende rekening houdt met de respectieve rechtmatige belangen van pachter en eigenaar. Overigens is het niet uitgesloten dat wij op een bepaald ogenblik opnieuw wijzigingen aanbrengen. Ik verwij naar een aantal regelingen van de wet van 4 november 1969 die achterhaald werden door gewijzigde sociaal-economische omstandigheden, vooral in de landbouw. Iets dergelijks kan in de toekomst voorkomen.

Tot slot nog twee opmerkingen, allereerst in verband met de opmerking van de heer Pede in verband met artikel 48, nr. 1. De huidige tekst van dit artikel bepaalt dat niet de overeenkomst van de verkoop, die de eigenaar wil sluiten, aan de pachter moet worden medegedeeld, maar wel de prijs en de voorwaarden waarop hij bereid is te verkopen. Dit geldt als aanbod van verkoop. Het staat de pachter vrij daarop in te gaan.

Het eerste en het tweede lid van nr. 1 van artikel 48 worden gewijzigd door de inschakeling van de notaris. Niet meer de eigenaar moet mededelen op welke voorwaarden hij bereid is te verkopen, maar de notaris zal de pachter kennis moeten geven van de inhoud van de akte, gesloten onder de opschortende voorwaarde van niet-uitoefening van het recht van voorkoop, waarbij de identiteit van de koper wordt opengelaten. In de praktijk zal de notaris een uittreksel van de akte voorleggen, waarin de naam van de koper is weggelaten.

De bespreking die de commissie hieraan heeft gewijd, heeft aangetoond dat het gaat om een onderhandse akte en niet noodzakelijk om een authentieke akte. Een amendement van de heer de Seny strekte ertoe er een authentieke akte van te maken, maar dit is door de commissie niet aanvaard.

Dit betekent dat een onderhandse akte door de eigenaar die wil verkopen, kan worden voorgelegd aan een notaris met het verzoek ze conform het nieuwe artikel 48, 1° te betekenen aan de pachter ten einde hem toe te laten zijn voorkooprecht te laten gelden.

Als de pachter dit doet, is er uiteraard geen probleem: dan wordt hij koper. Als hij dat niet doet, zou de eigenaar, indien er geen sancties of verbodsbepalingen zouden zijn, naar een andere notaris kunnen gaan dan degene die de onderhandse akte heeft betekend om het goed te verkopen bijvoorbeeld tegen een lagere prijs. Ik ga dan uit van de veronderstelling dat de alinea's 3, 4, 5 en 6 van 1° — zoals de heer Pede blijkbaar wenst — worden geschrapt. Als dat het geval is, zijn er geen specifieke sancties meer voor een eigenaar te kwader trouw.

Vergeten we bovendien niet dat we er, ondanks de aanpassing van de wet, niet volkomen zeker van zijn dat de notaris de koper kent. Ik meen weliswaar dat de meeste notarissen hun medewerking zullen weigeren indien de naam van de koper niet wordt meegedeeld, doch strikt genomen wordt dit door de wet niet vereist.

Voorts, zelfs indien de koper de notaris bekend is en indien hij in het bezit is van de onderhandse akte, zijn de koper en de verkoper nog altijd gerechtigd — afgezien van de fiscale gevolgen hiervan — om de verkoop in der minne te ontbinden. Er is geen wetsbepaling die dit belet. Zij kunnen de akte ontbinden, zelfs wanneer die intussen definitief zou zijn door het vervullen van de opschortende voorwaarde. Dat is nu eenmaal de regel van het Burgerlijk Wetboek. Uiteraard kan dit fiscale gevolgen meebrengen die bijzonder zwaar kunnen zijn. Ze kunnen er echter belang bij hebben die gevolgen te dragen liever dan het voorkooprecht van de pachter te laten gelden.

Dus ook als het eerste en het tweede lid worden gewijzigd, moeten de andere leden behouden blijven. Ik denk aan de bepaling: is het aanbod binnen die termijn niet aanvaard, dan mag de eigenaar het goed niet uit de hand tegen een lagere prijs of gunstiger voorwaarden verkopen aan een derde, dan met instemming van de pachter. Dergelijke bepalingen moeten blijven bestaan. Dat zou misschien niet het geval zijn met een authentieke akte. Daar kan minder gemakkelijk op worden teruggekomen. Maar toch kan ook een authentieke akte van verkoop door de partijen worden verbroken, welke ook de redenen zijn en hoe zeldzaam dit ook gebeurt. Elke overeenkomst kan uiteraard in der minne door de partijen worden verbroken.

Indien wij de desbetreffende bepalingen uit artikel 48 schrappen, zijn de rechten van de pachter niet meer beschermd, althans niet op specifieke wijze. Daarom moeten zij blijven bestaan.

Misschien had de commissie het amendement van de heer de Seny beter aanvaard en meteen geopteerd voor de noodzakelijkheid van een authentieke akte. Ik geef toe dat daarvoor ongetwijfeld ernstige argumenten aan te voeren zijn, maar momenteel is de commissie daarop nog niet ingegaan. Niets zegt echter dat men, wanneer deze nieuwe wet enkele jaren is toegepast, niet tot de conclusie komt dat het toch beter is de meest vergaande oplossing te nemen en de authentieke akte noodzakelijk te maken.

Ik heb een beetje langer gesproken dan ik had gehoopt, mijnheer de Voorzitter, maar ik vond het nuttig dit alles toch

meteen ter sprake te brengen. Mijnheer Pede, u was hier niet de hele tijd. Ik ben het met een paar van uw opmerkingen gedeeltelijk eens. De andere lijken mij weliswaar niet onzinnig maar alsnog toch niet te aanvaarden.

Mijnheer de Voorzitter, ik heb nog een laatste kleine opmerking. Bij een aantal artikelen hebben wij legistiek niet de beste weg gevolgd. Het heeft bijvoorbeeld geen zin dat wij, enkel en alleen om punt 10 uit artikel 7 als paragraaf 2 naar artikel 6 over te brengen, het hele artikel 7 opnieuw in de tekst opnemen. Wij hadden beter gewoon gezegd dat punt 10 van artikel 7 wegvalt, terwijl wij het opnemen in artikel 6. Het is niet de helderste, niet de eenvoudigste en dus niet de beste manier om een wet te wijzigen. Dat zal ons echter niet beletten dit ontwerp toch goed te keuren. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. de Seny.

M. de Seny. — Monsieur le Président, monsieur le secrétaire d'Etat, chers collègues, je n'ai pas participé aux travaux préparatoires de cette réforme, à l'exception de la dernière réunion de la commission. Je n'aime pas jouer à l'inspecteur des travaux finis et c'est donc avec une certaine modestie, mais peut-être aussi avec un œil nouveau, que je désire vous faire part de mes impressions.

Une des richesses de la démocratie réside dans le fait que ses représentants se renouvellent périodiquement et que de ce fait les propositions de loi peuvent parfois être envisagées dans d'autres perspectives.

Je désire, en préliminaire, formuler trois remarques qui me paraissent favorables à la réforme et au vote intégral et rapide de celle-ci.

En premier lieu, cette réforme constitue un compromis entre ceux qui sont partisans de la liberté des conventions, pour qui elles font la loi entre les parties, et ceux qui considèrent que le rôle de l'Etat est de protéger l'individu contre lui-même, et cela même s'il ne le demande pas. C'est pourquoi, malgré la bonne foi de la plupart des auteurs de cette loi, la synthèse qui nous est présentée ne satisfait pas nécessairement tout le monde et peut même, à la limite, ne satisfaire personne.

Une autre raison qui milite en faveur du vote de cette réforme est le fait qu'elle est en chantier depuis de trop nombreuses années. Il ne faut donc plus tarder à la voter. L'incertitude dans laquelle se trouve le monde agricole à son sujet laisse trop facilement le champ libre à certains pêcheurs en eau trouble. Si trop d'imprécisions et d'imperfections subsistent, ou se révèlent dans la pratique, le législateur pourra intervenir, comme cela vient d'être dit. J'espère qu'il agira, peut-être même à l'initiative du gouvernement.

La troisième raison favorable à l'adoption de cette réforme réside dans le fait qu'elle a le mérite d'innover, du moins dans certains cas. Elle a notamment mis en place une nouvelle catégorie de baux, appelés « baux de carrière ». Il a suffisamment été fait allusion à cet aspect de la question pour que je n'y revienne plus.

Sauf pour dire que l'essentiel des avantages de ce bail nouveau porte, en fait, sur les avantages fiscaux qui y sont attachés, et la liberté du bien en fin de bail avec une certaine majoration des loyers.

Cette réforme a également pour mérite d'avoir anticipé un avantage fiscal pour le propriétaire par l'adoption, voici quinze jours, de la proposition que j'avais reprise du député le Hardy de Beaulieu. Pour rappel, cette proposition autorise le propriétaire à ne plus déclarer que le revenu cadastral des biens loués.

Pour toutes ces raisons je me bornerai, aujourd'hui, à faire part de quelques inquiétudes qui subsistent, dans mon chef, au sujet de cette réforme. J'espère, monsieur le ministre, que vous voudrez bien considérer mes remarques comme constructives.

Rassurez-vous, je ne compte pas redéposer les dix amendements de technique juridique que j'ai défendus lors de notre dernière discussion, bien que je reste persuadé du bien-fondé de la plupart de ceux-ci.

J'espère simplement, monsieur le ministre, que cela vous incitera lors du vote de la réforme à répondre aux questions que soulèvent mes inquiétudes. Comme vous, je suis préoccupé de voir se conclure un maximum de baux à ferme, ce qui, je pense, reste l'objectif numéro un de cette réforme. Cela dit, je me préoccupe principalement du sort des jeunes agriculteurs ainsi que de la sauvegarde de petites exploitations familiales.

Dès à présent, et pour l'avenir, trois points essentiels me tiendront à cœur en cette matière législative :

1. Simplifier la matière en vue de défendre les plus faibles,
2. Mettre tout en œuvre pour continuer à encourager les investisseurs en terres,
3. Actualiser les réformes en fonction de la nouvelle conjoncture économique et agricole.

I. Premier point, c'est-à-dire la simplification de la matière.

Je dirai qu'elle doit se faire dans trois directions : vers plus de clarté et de sécurité, vers la suppression du recours continué et obligatoire au juge de paix, et enfin, vers la plus grande unification de toutes les catégories de baux.

Le souhait d'apporter plus de clarté et de sécurité dans les mécanismes juridiques faisait l'objet de quelques-uns de mes amendements. Je voudrais, à ce propos, être plus concret en vous donnant deux exemples. D'une part, quant au mécanisme de preuve de l'existence d'un bail. La loi confirme la nécessité d'un écrit. Dans le même temps, le législateur refuse d'exiger que la date de cet écrit soit certaine, ce qui permet toutes les possibilités d'antidater ou de postdater.

D'autre part, et dans le même article, la loi admet que le locataire puisse faire la preuve de l'existence d'un bail de n'importe quelle façon et cela même par simple offre de paiement à laquelle le propriétaire n'aurait pas réagi devant le juge de paix dans un délai de six mois. Ce dernier moyen de preuve me paraît si agressif que je ne peux imaginer qu'il puisse être utilisé !

Imaginez, monsieur le ministre, combien serait désagréable votre surprise si, parti rendre visite à vos enfants aux Etats-Unis pour plus de 6 mois, vous constatiez à votre retour que quelqu'un occupe légalement votre prairie ou votre champ pour une durée de 27 ans ou plus !

Deuxième exemple concret d'insécurité juridique non réglé, évoqué également par notre collègue Baert : le rôle nouveau assigné au notaire dans le cadre du droit de préemption lors d'une vente de gré à gré.

Si le but recherché est d'empêcher la vente fictive, il convient de donner au notaire les moyens juridiques d'accomplir sa mission et donc, de lui permettre de vérifier la véracité de tous les éléments du contrat de vente et de corriger ou de préciser les données inexactes ou illégales. Pour ce faire, au lieu d'une promesse de vente définitive, le notaire devrait être autorisé à considérer la promesse de vente comme étant simplement provisoire, sous réserve de vérification des principaux éléments de cette promesse et des conditions qu'elle contient. Si le notaire n'a pas ce pouvoir juridique, je prétends que son simple devoir de conseil ne lui permet pas d'intervenir efficacement spécialement pour garantir l'exactitude de tous les éléments contenus dans la promesse de vente intervenue hors sa présence. Aussi avais-je suggéré en commission que le notaire puisse authentifier la promesse de vente faite sous réserve du non-exercice du droit de préemption par le preneur. D'autant que grâce à ce contrôle notarial, l'acte authentique rédigé dès le départ, ne ferait pas double emploi puisqu'il servirait soit pour le premier candidat acheteur soit pour le fermier preneur si ce dernier exerçait son droit de préemption. Vous excuserez le caractère technique de la question, mais elle est d'importance pour assurer la véracité de la prévente et rencontrer efficacement l'objectif de la loi nouvelle.

Autre moyen de simplification : il faudrait rendre l'intervention du juge de paix moins fréquente. J'ai compté que le texte de la loi prévoit l'intervention du juge de paix à 29 reprises, ce qui n'est vraiment pas de nature à ramener la paix dans nos campagnes ! Vous connaissez la triste histoire de Gerpinnes qui s'est déroulée à l'issue d'un procès devant la justice de paix. Il

faut savoir que les agriculteurs n'envisagent pas dans un climat de sérénité le fait de devoir se retrouver face à un juge de paix !

Troisième moyen de simplifier la matière : il faudrait unifier les diverses catégories de baux. On ne compte pas moins de cinq catégories de baux différentes : les baux ordinaires ; les baux de 18 ans, de 21 ans et de 24 ans ; les baux de 27 ans, jusqu'à l'âge de la pension du preneur, et, innovation intéressante, les baux volontaires de carrière. Pour chacune de ces catégories sont prévus un mode de préavis et un calcul de fermage différents.

Tout cela fait que, trop souvent, on a l'impression de se trouver devant un jeu comparable au jeu de l'oie où la moindre distraction peut vous renvoyer à la case de départ.

Ce sont là des dangers qui proviennent de la complexité de cette loi.

Un autre inconvénient est que, pour la moindre procédure, elle requiert l'intervention de spécialistes hautement qualifiés. Tout cela est coûteux et difficile pour les agriculteurs.

II. Deuxième point : le renforcement des mesures destinées à encourager les investisseurs.

Je ne reviendrai pas sur les mesures fiscales développées par mon collègue André Bouchat et auxquelles je souscris. J'ajouterai simplement qu'en France, il existe une loi, qui connaît un grand succès et qui consiste à exempter de droits de succession, à concurrence de trois quarts de la valeur de l'immeuble, les biens qui seraient transmis à titre gratuit, soit entre vifs soit par décès.

Outre ces mesures fiscales, il y aurait lieu d'envisager une majoration des fermages des baux ordinaires, puisque, finalement, leur durée est souvent la même, et parfois plus longue, que celle des quatre autres catégories de baux.

De telles mesures seraient finalement moins coûteuses pour l'Etat belge. J'ai entendu qu'à la Chambre, des députés ont déposé une proposition de loi relative à la création d'une banque foncière gérée par l'Etat. Voilà encore des dépenses qui me paraissent inutiles.

L'Etat pourrait également économiser des subventions d'intérêts pour les achats de terres par le fermier locataire.

Enfin, toujours en vue d'encourager l'investisseur privé, il faudrait que les mêmes mesures puissent être appliquées aux deux parties au contrat. Il y a trop souvent dans cette loi deux poids et deux mesures. Je voudrais notamment citer deux exemples significatifs. Tout d'abord, pourquoi l'accès à la profession est-il différent selon qu'il s'agit du propriétaire ou du locataire, l'âge de ceux-ci ou leurs qualifications se jugeant de façon différente ? En second lieu, la charge de la preuve, dans certains cas, est plus difficile pour l'un que pour l'autre. En général, la loi prévoit que la charge de la preuve incombe à celui qui revendique un avantage. Or, curieusement, par exemple l'article 3 du projet en discussion stipule que la charge de la preuve de la non-existence d'un bail incombe au propriétaire, alors qu'il ne demande rien. C'est contraire à l'adage bien connu : *actori incumbit probatio*. En vertu de cet adage c'est au candidat locataire que devrait incomber la demande en conciliation devant le juge de paix puisque c'est lui qui revendique un bail et non le contraire.

Enfin, dernière mesure d'encouragement à l'investisseur : assouplir les conditions du bail de carrière pour le rendre plus attractif.

Le projet de loi n'autorise un tel bail qu'avec un preneur âgé de moins de 38 ans. Pourquoi interdire à un preneur qui aurait plus de 38 ans de conclure un bail de carrière ? Selon moi, ce point devrait être revu.

III. Troisième point : la réactualisation de la réforme à court terme.

L'agriculteur belge est de plus en plus dépendant de mutations irréversibles de l'économie agricole mondiale et européenne.

Le monde agricole devient dangereusement concurrentiel. Selon les directives européennes, nos agriculteurs sont forcés de produire mieux et moins cher.

Il nous appartient, en tant que législateurs, de permettre une application souple de certaines mesures afin de gérer au plus près des événements sur lesquels nous n'avons pas prise puisqu'ils nous sont dictés par l'évolution du marché mondial et de plus en plus de directives européennes.

A titre d'exemple, je parlerai des directives européennes instaurant des quotas laitiers et betteraviers et de celle, toute récente, qui demande aux agriculteurs de «geler» une partie de leurs terres. A cet égard, je serai particulièrement attentif, monsieur le ministre, aux prescriptions de l'article 11.7 du projet de loi. Il entrerait dans l'intention du gouvernement de fixer une étendue maximale aux entreprises agricoles. Je lis en effet dans cet article : «Le Roi fixe par arrêté délibéré en Conseil des ministres les superficies maximales de rentabilité sur proposition de la chambre provinciale d'agriculture compétente et sur avis conforme du Conseil national de l'agriculture. Ces superficies sont revues au moins tous les cinq ans.» Cette mesure me paraît propre à inquiéter nombre d'agriculteurs ayant investi en matériel agricole. En effet, ils ne pourraient arriver à rentabiliser ce matériel sur une superficie considérée comme étant un minimum rentable. Je reste inquiet car je n'ai pas de garanties quant à la manière dont ce point sera appliqué.

Voilà les quelques remarques que je voulais formuler. J'aimerais, monsieur le ministre, avoir toute assurance quant à la bonne fin des questions que j'ai soulevées. En effet, si je tiens à respecter la majorité et à voter cette réforme, je souhaite aussi que mes préoccupations soient entendues. (*Applaudissements.*)

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT

De Voorzitter. — Dames en heren, er zijn nog een aantal sprekers ingeschreven voor de algemene beraadslaging van het ontwerp, die nog circa anderhalf uur zal duren. Daarna zal de staatssecretaris antwoorden en dan volgt de artikelsgewijze bespreking. Wij moeten vandaag echter ook nog het ontwerp van wet ter bevordering van de continuïteit van landbouwbedrijven behandelen.

Les intervenants ayant tendance à dépasser leur temps de parole, nous serons dans l'obligation d'interrompre nos travaux vers 18 h 30 et de les reprendre vers 19 h 30.

Le Sénat est-il d'accord ?

Is de Senaat het hiermede eens? (*Instemming.*)

Il en sera donc ainsi.

Dan is hiertoe besloten.

REPRISE DE LA DISCUSSION

HERVATTING VAN DE BERAADSLAGING

M. le Président. — Nous reprenons la discussion du projet de loi complétant et modifiant la législation sur le bail à ferme.

Wij hervatten de beraadslaging over het ontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van de pachtwetgeving.

La parole est à M. Duquesne.

M. Duquesne. — Monsieur le Président, la dernière modification de la loi actuelle sur le bail à ferme remonte à 1969. Certains peuvent considérer à juste titre que, pour une législation aussi fondamentale inscrite dans le Code civil et touchant directement au droit de propriété, une nouvelle modification en 1988 est un peu rapide, les textes n'ayant pas encore eu le temps de mûrir suffisamment.

Je ne résiste d'ailleurs pas à la tentation de vous lire un passage d'un article publié dans *Le Cri* de mai 1987 : «La dernière modification de la loi sur le bail à ferme date de 1969 et la Cour de cassation est encore appelée régulièrement à en éclaircir les obscurités. Or, il faut plusieurs dizaines d'années

pour qu'une loi, aussi bien inspirée soit-elle, puisse être pratiquement assimilée. Mais ici, outre que les tribunaux et les juristes spécialisés sont divisés au sujet de l'interprétation de certaines dispositions légales, ceux à qui elles s'appliquent, fermiers et propriétaires, ignorent encore la portée exacte de bien des notions souvent élémentaires. Si donc le Syndicat national des propriétaires est opposé à une modification précipitée de la loi, ce n'est pas par réflexe conservateur. Au contraire, il est même d'avis que la loi de 1969 est mauvaise, d'application pesante et fondée sur l'attaque du droit de propriété. C'est donc pour d'autres raisons que le SNP s'oppose au nouveau projet. La sécurité juridique requiert des lois claires et bien connues. Le praticien du droit ne peut digérer de trop fréquentes modifications de la loi, surtout si celles-ci sont fondamentales.»

L'actuel projet, qui est examiné depuis de nombreuses années, puisque la première proposition de modification a été introduite en juillet 1977, nous a été transmis par la Chambre le 6 juin 1985. Je regrette que M. de Seny n'ait pas exprimé plus d'inquiétude et d'émotion lorsque nous avons examiné au pas de charge des dispositions ayant trait à la révision de la Constitution qui concernent non seulement les agriculteurs et les propriétaires, mais aussi l'ensemble des Belges. Or, aujourd'hui, M. de Seny estime que l'examen de ce projet est précipité, alors que celui-ci est le résultat de discussions qui durent depuis une dizaine d'années.

Je veux croire que les problèmes techniques et juridiques ont été examinés de manière à remédier aux difficultés actuelles de la jurisprudence, à améliorer les textes existants et à faire le tour des problèmes. J'en ai le sentiment et je voudrais d'ailleurs remercier M. Van Nevel pour la précision de son rapport. Grâce à lui, dans cette affaire qui dure depuis si longtemps, on a un peu l'impression, comme dans un feuilleton de télévision à épisodes multiples, que le fait d'avoir manqué les premiers épisodes n'empêche nullement la compréhension.

Cette législation est importante et urgente pour les agriculteurs qui sont confrontés à des mutations importantes impliquant des décisions à long terme, mais aussi pour les propriétaires qui ont besoin d'être assurés quant à la rentabilité exacte de leurs biens et la portée de leurs engagements.

Sans propriétaires — et c'est là que le consensus doit se réaliser — il n'y a pas, dans une large mesure, d'exploitations agricoles et donc pas d'agriculteurs. Pour les deux parties, trancher, et ce, rapidement, me paraît donc essentiel.

A première vue, réconcilier les points de vue semble un pari impossible, les uns mettant l'accent sur le droit de propriété et ce qu'ils estiment être le revenu normal d'un bien, déterminé par la libre négociation, les autres mettant l'accent sur la continuité des entreprises agricoles, sans laquelle les investissements nécessaires deviennent impossibles.

Je voudrais d'ailleurs souligner au passage que certains cumulent les deux qualités : ils sont à la fois exploitants et propriétaires. Parfois ils deviennent propriétaires-bailleurs après avoir été exploitants. Le cas est assez fréquent et ces personnes sont donc également intéressées à la rentabilité normale du bien.

La procédure suivie a permis de réaliser cet équilibre, par le biais de la consultation, par le groupe de travail mis en place, du Conseil national de l'Agriculture, de la Fédération royale des Notaires de Belgique — la précision, juridique notamment, des notaires devant nous donner, monsieur Pedé, un certain nombre d'apaisements en ce qui concerne la qualité des textes, et des améliorations ont d'ailleurs été apportées — et, enfin, du Syndicat national des propriétaires. Il a ainsi été possible d'intégrer mieux encore les préoccupations de chacun et d'améliorer les textes.

Mais, en l'espèce, il ne peut s'agir que d'un mariage de raison et non d'une folle passion : le mari reste le mari, la femme reste la femme, chacun gardant les caractéristiques propres à son sexe. Il en est de même pour l'agriculteur et le propriétaire, qui gardent leurs intérêts propres.

Cette législation permet toutefois la conclusion d'un contrat sérieux, obligeant chacun à mettre de l'eau dans son vin. Tout

le monde sait que c'est souvent ainsi que se nouent les unions les plus fructueuses pour le mari comme pour la femme.

M. Smeers. — Et durables !

M. Duquesne. — En effet.

Dans la perspective du grand marché unique de 1992, l'harmonisation des rapports entre propriétaires et locataires constitue un avantage essentiel pour la compétitivité de notre agriculture. En effet, et cela constitue d'ailleurs un truisme, pour l'agriculteur, la sécurité dans le temps et le fonds sont des éléments essentiels. Il s'agit à la fois de l'outil de travail et de la pérennité de ce dernier.

Or, comme le ministre nous l'a rappelé récemment en commission, pour l'agriculteur, le problème essentiel est la rentabilité de son entreprise, beaucoup plus que l'importance quantitative des productions.

Pour améliorer la rentabilité des exploitations, il faut procéder à des investissements de plus en plus lourds, ce qui implique des charges financières importantes. Il est certain que, pour beaucoup d'agriculteurs, la location constitue un moyen de ne pas aggraver des charges financières déjà extrêmement lourdes. Pour les propriétaires, le fait d'être maintenant rassurés quant à la rémunération, notamment pour les baux de longue durée, ainsi que — j'y reviendrai — un régime fiscal plus réaliste devraient les inciter à ne pas reprendre leurs biens. Il est essentiel pour l'agriculture qu'il y ait rencontre des deux volontés.

Enfin, il est d'intérêt général de protéger la propriété en favorisant une bonne utilisation de la terre par ceux qui la travaillent et de permettre ainsi le développement d'une importante activité économique, tant en amont qu'en aval de l'agriculture. En effet, les statistiques montrent combien l'agriculture génère d'emplois, aussi bien dans des activités indépendantes que dans des activités salariées.

On ne peut donc pas dire qu'un temps insuffisant a été consacré à cette question puisque voilà près de onze ans que ces dispositions sont examinées. Il y a maintenant urgence, à cause de la proximité du marché de 1992, parce que certains intermédiaires — ayons le courage de le dire — pourraient inciter à la spéculation et, enfin, parce que le moment est venu de prendre ses responsabilités et d'arbitrer politiquement le débat.

Pendant onze ans, sous des majorités politiques différentes, chacun a eu l'occasion, à des places différentes, de traiter ce problème, ce qui est une bonne chose : le seul élément permanent a été et reste le secrétaire d'Etat à l'Agriculture dont on ne peut pas encore dire qu'il a conclu un bail de carrière, mais en tout cas au poste qu'il occupe, un bail de longue durée. (*Sourires.*)

Dans cette législation, je relève des éléments positifs et négatifs, pour les uns comme pour les autres. Pour les agriculteurs, la conclusion de baux de longue durée et même de baux de carrière est essentielle pour permettre des investissements de rationalisation importants, indispensables pour assurer la rentabilité des exploitations et entraîner une plus grande prospérité pour le monde agricole.

Certaines précautions ont été prises en matière de congé, pour éviter que des sociétés professionnelles ne puissent donner au locataire un congé pour occupation personnelle, si les administrateurs et les gérants n'accomplissent pas un travail effectif à la ferme.

De la même manière, une garantie est prévue quand le preneur exerce la profession agricole à titre principal. Dans ce cas, le juge peut refuser de valider le congé qui aurait pour conséquence de porter la superficie totale exploitée par le futur exploitant au-delà de la superficie maximale fixée par le Roi, *a fortiori* pour une entreprise dépassant déjà cette limite. Il en va de même lorsque le congé a pour conséquence de ramener la superficie totale exploitée par le fermier occupant en-dessous du seuil de viabilité.

A ce propos, je voudrais engager le ministre à faire preuve de la plus extrême prudence de manière à éviter une réglementation bureaucratique et artificielle, coupée de la réalité, d'autant que

les dispositions légales soumises à notre approbation constituent certainement une limitation du droit de propriété. Il faudra donc que ces dispositions tiennent compte, avec prudence et nuance, à la fois de la région et de la nature des productions visées.

J'ajoute que ces mesures qui présentent un aspect inquiétant — nous verrons, monsieur le ministre, ce que vous en ferez à l'avenir — sont par ailleurs, c'est l'élément réconfortant, de nature à protéger les exploitations familiales par rapport à un type d'agriculture industrielle ou contractuelle. Personnellement je m'en réjouis.

Autre protection également prévue pour l'agriculteur : le congé pour cause d'exploitation personnelle ne peut être donné que par des personnes possédant une compétence suffisante et n'ayant pas atteint l'âge de la pension.

Enfin, d'autres améliorations sont relatives à l'exercice du droit de préemption.

Ce projet comporte aussi — c'est le résultat équilibré d'une lente gestation — des éléments de satisfaction non négligeables pour les propriétaires, à savoir des augmentations de fermages pouvant aller jusqu'à 50 p.c. pour les baux de longue durée et pour les baux de carrière, et de 20 p.c. pour les bâtiments.

Les mécanismes d'adaptation périodique prévus par la loi attestent de la bonne foi qui a présidé aux travaux préparatoires : les adaptations devraient prendre en compte les intérêts légitimes des parties.

Autre disposition intéressante pour les bailleurs et les propriétaires : le revenu net des biens immeubles faisant l'objet d'un bail de carrière sera immunisé d'impôt. Conformément à la proposition déjà adoptée par le Sénat, les revenus des autres biens seront imposés sur base du revenu cadastral.

Je suis convaincu, monsieur le ministre, qu'il vous tiendra à cœur de faire diligence afin que ce projet soit au plus tôt examiné par la Chambre des représentants bien qu'il soit — il faut le reconnaître —, encore insuffisant sur le plan fiscal à l'égard des propriétaires.

On peut, en effet, considérer que le système locatif retenu, qui se substitue à la liberté totale des parties, constitue pour une part un financement indirect des entreprises agricoles. L'Etat doit, à mon sens, en tenir compte.

Il est indispensable que le ministre confirme les déclarations qu'il a faites en commission à propos des droits de succession. Il nous a dit que la position du gouvernement demeurerait inchangée et nous à renvoyés à cet égard à l'accord de gouvernement.

Je voudrais lui rappeler ses propos, me référant à la page 5 du rapport, — mais pouvait-on espérer une autre réponse d'un ministre des Finances ? — propos selon lesquels il est impossible de prévoir des coefficients de dépréciation uniformes pour le calcul de la valeur vénale d'une terre grevée d'un bail à ferme, mais que, et c'est le point essentiel, la dépréciation du bien est reconnue.

Le ministre a été très clair également dans sa réponse consignée à la page 14 du rapport, où nous lisons : « Mon département profitera dès lors de la publication de la loi relative à la modification de la législation sur le bail à ferme pour rappeler aux fonctionnaires concernés que lors de l'établissement de la valeur vénale des biens, il y a lieu de tenir compte de l'existence d'un bail désavantageux, que la durée restant à courir d'un bail peut incontestablement entraîner une dépréciation de la valeur des biens et que tant les comités d'acquisition que les receveurs de l'enregistrement se doivent de pondérer leurs points de comparaison en tenant compte des particularités des biens devant faire l'objet de l'évaluation (durée restant à courir du bail, importance du fermage par rapport à la valeur vénale, etc.). »

A la page 15, il est encore dit : « La circulaire concerne tous les baux. Le régime des droits de succession a trait aux baux de longue durée et au bail de carrière. »

M. le ministre pourrait-il nous confirmer cette déclaration, y compris pour le bail de neuf ans ?

Une autre protection du propriétaire dans le cadre du bail de carrière réside dans le fait qu'au terme d'un tel bail, le bailleur

retrouve automatiquement la libre disposition de son bien, sans que le preneur ne puisse s'y opposer.

A l'expiration du bail de carrière par exemple, l'exercice du droit de préemption n'est pas possible.

Par ailleurs, le propriétaire a la faculté de reprendre les terres qui sont situées en zone d'habitat, dès enlèvement de la récolte.

Une dernière protection a été évoquée en commission et est d'ailleurs reprise à la page 5 du rapport complémentaire de M. Van Nevel. Elle est libellée comme suit: «Lorsque les terres sont soustraites à leur destination de terre agricole et qu'en concertation avec les instances régionales et nationales, elles sont affectées à des plantations forestières ou reçoivent une destination sociale ou récréative, il ne s'agit plus alors d'exploitation agricole, si bien que l'autorisation du propriétaire est requise; sinon, celui-ci peut faire valoir l'article 29.»

Dans ce cas, cette terre échappe à sa destination agricole et, comme l'a confirmé le ministre en commission, à l'application pour cette partie, des dispositions relatives au bail à ferme. Enfin, certaines garanties s'appliquent aux deux parties. Ainsi en est-il des droits ou traitements de faveur dont bénéficient les descendants du preneur ou du propriétaire, étendus aux conjoints.

Monsieur le Président, on a également évoqué ce débat juridique fort intéressant et passionnant, au cours duquel j'ai partagé la conviction de M. Baert à propos de la condition suspensive de l'exercice ou du non-exercice du droit de préemption.

C'est avec intérêt que j'ai lu l'excellente note juridique, et c'est avec plaisir que j'ai constaté que presque tous nos collègues nous ont finalement rejoint. A tout pécheur, miséricorde! J'avais préparé un amendement suite à ce débat en commission. Dans le même article, en effet, deux membres de phrases contradictoires étaient insérés, à savoir, d'une part «sous la condition suspensive de l'exercice de droit de préemption» et d'autre part, «sous la condition suspensive du non-exercice du droit de préemption».

M. Baert. — C'est l'inverse, monsieur Duquesne.

M. Duquesne. — Compte tenu de votre déclaration, monsieur le secrétaire d'Etat, je ne déposerai pas cet amendement, me bornant à recommander, comme en matière de vente publique, la formule «sous la condition suspensive de l'absence d'exercice du droit de préemption».

M. Baert. — A deux reprises.

M. Duquesne. — En effet, monsieur Baert.

Ce projet de loi, monsieur le Président, n'est pas parfait, mais les parlementaires et le gouvernement, en fonction des problèmes pratiques rencontrés et de la jurisprudence pourront l'améliorer.

Je souhaite que le ministre, entrant dans un bail de carrière, accueille des amendements de manière à mettre fin à d'éventuelles difficultés. Je souhaite également qu'il me rassure en ce qui concerne le régime fiscal spécialement en matière de droits de succession.

Ce point d'équilibre atteint, nous voterons ce projet dans l'espoir qu'il favorisera davantage encore les relations harmonieuses entre agriculteurs et propriétaires. En effet, monsieur de Seny, s'il existe parfois entre eux des relations tendues — je parle en connaissance de cause car je vis dans une région à vocation agricole — leurs relations sont le plus souvent très chaleureuses. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Capoen.

De heer Capoen. — Mijnheer de Voorzitter, de pachtwet van 4 november 1969 is niet meer aangepast aan de eisen van een moderne bedrijfsvoering. In de loop der jaren zijn steeds meer conflicten en misbruiken ontstaan bij het toepassen van deze

wetgeving, zodat zowel de eigenaars als de pachters nood hebben aan grotere rechtszekerheid en aandringen op een spoedige herziening van de pachtwetgeving. Ook vanwege de voortdurend veranderende sociaal-economische omstandigheden is een herziening vereist. Niettegenstaande de algemene eis tot aanpassing van de pachtwet, werd het een lange lijdensweg en moet het onderhavige ontwerp na goedkeuring door de Senaat terug aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden waar de eerste wetsvoorstellen ter zake werden ingediend in 1979. Hoewel de pachtwet vooral een zaak is die zowel de eigenaars als de pachters aanbelangt, kan men deze problematiek niet los zien van het algemene kader waarin het landbouwgebeuren zich afspeelt. Naast de voedselvoorziening wordt de landbouwer een steeds grotere rol toegewezen inzake leefmilieu, landschap en open ruimte. De landbouw is een zaak van de hele gemeenschap, er is als het ware een wederzijdse verantwoordelijkheid in deze materie. Om de landbouw zijn sociaal-economische rol optimaal te laten vervullen, moeten de nog resterende landbouwgronden maximaal worden beschermd en moeten de financiële en juridische voorwaarden gunstig zijn om de bedrijfszekerheid van de landbouwers en de familiebedrijven te waarborgen. Ons inziens, houden de thans voorgestelde wijzigingen niet voldoende rekening met de toekomst en krijgt de landbouw onvoldoende mogelijkheden om in te spelen op de aan de gang zijnde evoluties. Wanneer men zich beperkt tot de verhouding eigenaar-pachter, kan men niet ontkennen dat dit ontwerp een stap vooruit is en dat het in bepaalde gevallen een grotere bedrijfszekerheid tot gevolg zal hebben.

Een grotere bedrijfszekerheid is een van de basisvoorwaarden voor een dynamische en vooruitstrevende landbouw omdat de pachter met deze bescherming kan investeren en moderniseren.

Dit gunstige ondernemingsklimaat zal de mogelijkheid scheppen om de pacht prijzen aan te passen, wat de eigenaars zal aansporen om verder te blijven beleggen in landbouwgronden. De belangrijkste vernieuwing is ongetwijfeld de invoering van de loopbaanpacht die in feite een absolute bedrijfszekerheid betekent voor de betrokken pachter.

De keerzijde van de medaille is dat als het contract eenmaal ten einde is, de eigenaar vrij kan beschikken over zijn goed en dat bijgevolg de opvolging met heel wat problemen zal gepaard gaan.

Hierin schuilt volgens ons een groot gevaar voor de continuïteit in de landbouw. De jongeren staan nu reeds voor haast onoverkomelijke financiële problemen bij de overname van een bedrijf. Wat zal het dan worden wanneer ze weerloos komen te staan voor een eigenaar die totaal vrij kan beschikken over de te verpachten goederen. Wij vrezen dat veel pachters die van de loopbaanpacht gebruik maken hun vermeende opvolgers definitief buiten spel zullen zetten. De mogelijkheid om in afwijking van artikel 4 de pacht op te zeggen van maximum 20 aren aaneengesloten gronden, palend aan de woonst, om deze aan te wenden voor gezinsdoeleinden, zou in de praktijk wel eens nadeliger kunnen uitvallen dan men aanvankelijk had gedacht. Immers, naast het afnemen van landbouwgronden zal deze uitzondering in vele gevallen een verdere versnippering van de percelen tot gevolg hebben en aldus de technische en economische bewerkbaarheid sterk bemoeilijken.

En wat als een eigenaar die reeds van deze mogelijkheid heeft gebruik gemaakt een nieuwe woonst betreft en opnieuw deze afwijking inroept om 20 aren op te zeggen voor gezinsdoeleinden? Voor bepaalde eigenaars zou dit wel eens een lucratieve bezigheid kunnen worden. Deze afwijking kan aanleiding geven tot heel wat misbruiken. Heeft men aan beperkingen gedacht?

De vereisten inzake de nodige beroepskenntnis worden weliswaar duidelijker omschreven, maar de mogelijkheid van opzegging door allerlei vennootschappen blijft bestaan. Waarom werd deze mogelijkheid niet beperkt tot landbouwvennootschappen? Hier werd een kans gemist om de landbouwvennootschappen die maar niet van de grond komen, nieuw leven in te blazen.

En autre belangrijke nieuwigheid is de invoering van het begrip maximale rendabiliteitsoppervlakte. Deze bepaling kan een nuttig instrument zijn in de handen van de rechter wanneer in bepaalde gevallen moet worden geoordeeld over de leefbaarheid van een bedrijf en over de wenselijkheid om dit bedrijf al dan niet te laten uitbreiden met gronden van een pachter die dan eventueel onder de drempel van de leefbaarheid komt. Wij vrezen echter dat dit mes aan twee kanten zal snijden en dat het hanteren van deze bepaling een ernstige bedreiging betekent voor kleine en familiebedrijven. Met andere woorden, het begrip maximale rendabiliteitsoppervlakte is, zoals de heer Pede heeft gezegd, een rem op de normale expansie en op het aanpassen aan de noodwendigheden ingevolge de evolutie in de landbouw. Dit begrip kan ook een bedreiging vormen voor de kleine bedrijven die aanzienlijk onder de maximale oppervlakte zitten. Men zou als volgt kunnen redeneren. Vermits die bedrijven toch niet leefbaar zijn, kan een deel ervan worden toegewezen aan bedrijven die net niet de drempel halen. Maar hoe dan ook, deze term wordt aangehouden en het begrip maximale oppervlakte zal om de vijf jaar worden herzien. Dit instrument zal niet soepel werken en houdt gevaren in voor heel wat bedrijven.

Dit ontwerp is een compromis tussen de standpunten van de eigenaars en die van de pachters. Ten aanzien van de huidige wetgeving zijn er heel wat onzekerheden en mogelijkheden tot misbruiken weggewerkt, wat ongetwijfeld zal bijdragen tot een betere verstandhouding tussen eigenaars en pachters. Wij hopen dat deze betere verstandhouding zal bijdragen tot de totstandkoming van een gunstig ondernemingsklimaat van waaruit nieuwe kansen kunnen groeien voor de landbouwers. Daarom zal de Volksunie-fractie dit ontwerp goedkeuren. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Henneuse.

M. Henneuse. — Monsieur le Président, je voudrais émettre quelques réflexions rapides sur cet important projet de loi. Je me dois tout d'abord de remercier le rapporteur, M. Van Nevel, et de féliciter les membres du groupe de travail et des commissions réunies de l'Agriculture et de la Justice. Je songe notamment à M. Jean Sondag qui présida le groupe de travail qui, sous la précédente législature, a apporté des améliorations non négligeables et même parfois fondamentales au texte transmis par la Chambre.

Si l'on songe que les députés eux-mêmes avaient déjà accompli un très important travail de réflexion pour concilier entre elles des propositions de loi parfois très différentes, voire divergentes, afin d'aboutir à un texte unique, je crois que l'on peut dire que la réforme du bail à ferme aura certainement fait l'objet des soins particulièrement attentifs du Parlement.

Il est vrai que la problématique du bail à ferme se pose depuis plusieurs années dans ce pays, que la conciliation entre propriétaires terriens et fermiers s'est trouvée parfois confrontée à de réelles difficultés, et que des opérations dans les dernières années ont fait en sorte que le fermier, dans son travail, a souvent estimé qu'il ne se trouvait plus tellement en sécurité par rapport au propriétaire.

Il est vrai que certains pays peuvent estimer savoir résoudre le problème de manière différente du nôtre. Nous, nous avons estimé que le système de bail à ferme de location, était le plus adéquat. Il correspond, en tout cas, à la réalité de notre agriculture. Comme le notait, en effet, M. Sondag dans son étude sur la question parue en 1986, si le taux de fermage semble en légère augmentation dans la plupart des pays voisins, il est partout inférieur à 50 p.c. tandis qu'en Belgique, il atteint 68,5 p.c. de la superficie agricole utile selon les résultats du recensement agricole et horticole de mai 1985.

C'est dire que la législation qui nous occupe aujourd'hui, concerne l'écrasante majorité de nos agriculteurs, comme c'était déjà le cas en 1929 puisqu'à l'époque de l'élaboration de notre première loi en la matière, le régime locatif s'appliquait à 73 p.c. de notre territoire cultivé.

Depuis qu'existe cette législation, et en dépit ou à cause de ses améliorations successives — c'est selon les points de vue — les rapports qui ont régi les relations entre propriétaires et

fermiers n'ont cessé d'être fort délicats, les premiers s'estimant souvent lésés dans leurs droits légitimes de propriété qu'ils estimaient posséder vis-à-vis du fermier. Et ce n'est pas un hasard si, au cours des travaux de la présente révision, tant à la Chambre en 1985 qu'en commissions sénatoriales en 1987, on a vu des parlementaires libéraux, relayant les critiques du Syndicat national des propriétaires, tenter d'amender fortement les textes dans un sens plus favorable à ces derniers.

En fait, chacun est conscient que l'équilibre dans le domaine des baux à ferme est à la fois important et difficile à atteindre, chaque partie s'estimant toujours lésée. En ce qui nous concerne, nous socialistes, je ne cache pas que nous avons toujours pensé que notre rôle « naturel » était d'abord de veiller, dans la recherche de cet équilibre bien sûr, à conforter les droits et les assurances des travailleurs de la terre, cette terre qui est le support indispensable de leur tâche.

Les innovations qui vont intervenir dans la législation nous paraissent rencontrer dans une large mesure cet objectif, tout en réalisant la difficile synthèse entre les intérêts légitimes des propriétaires et des locataires. Je pense notamment à la possibilité de réaliser un bail de carrière et d'assurer ainsi la sécurité professionnelle jusqu'à l'âge de 65 ans. Cette formule sera d'ailleurs susceptible de décrire les relations entre certains propriétaires probablement importants et certains agriculteurs.

Je songe à la limitation des congés et des reprises pour exploitation personnelle, le projet de loi renforçant comme il le fallait les conditions à remplir dans le chef du bailleur qui souhaite reprendre ses terres.

Je songe encore — c'est la troisième innovation importante dans l'intérêt des agriculteurs — aux modifications apportées à l'exercice du droit de préemption afin d'assurer au locataire exploitant une réelle sécurité dans l'exercice de ce droit.

Mes chers collègues, il y a trois ans, à la Chambre, le député Jean Delhay, président de la commission agraire du PS, avait conclu son intervention avant le vote en constatant que la dualité rapport-argent et rapport-terre tournait au désavantage des possédants terriens. De là leurs regrets et leurs protestations. M. Henrion, au nom du PRL, avait effectivement regretté, à la tribune, ce qu'il appelait, reprenant l'expression d'un commentateur, « une nouvelle escalade des baux à ferme ».

Pour ma part, je constate que le projet de loi comporte aussi plusieurs aspects de nature à conforter les propriétaires terriens et que des mesures seront prises, par ailleurs, en ce qui concerne les fermages et le sort financier fait à l'épargne investie dans la terre, sans compter que le congé est facilité pour les véritables terrains à bâtir.

Je crois donc qu'au total le Parlement aura accompli une œuvre équilibrée, un compromis valable entre les intérêts en présence, et qu'il nous appartient de répondre au vœu du monde agricole en coulant, enfin, en texte de loi — ce sera l'avant-dernière étape — une réforme attendue depuis si longtemps. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — Nous poursuivrons cette discussion ce soir, à 19 heures 30.

Wij zetten deze bespreking vanavond te 19 uur 30 voort.

PROPOSITIONS DE LOI — VOORSTELLEN VAN WET

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Les propositions de loi ci-après ont été déposées :

1° Par M. Duquesne :

a) Relative aux normes de création des cours de langues dans l'enseignement secondaire ;

De volgende voorstellen van wet werden ingediend :

1° Door de heer Duquesne :

a) Betreffende de oprichtingsnormen voor de taalvakken in het secundair onderwijs :

b) Autorisant les institutions scolaires à placer à terme leurs crédits ou leurs subventions de fonctionnement;

b) Waarbij aan de onderwijsinstellingen toestemming wordt verleend hun werkingskredieten of -toelagen op termijn te beleggen;

c) Modifiant la loi du 6 juillet 1970 sur l'enseignement spécial;

c) Tot wijziging van de wet van 6 juli 1970 op het buitengewoon onderwijs;

2° Par Mme Herman-Michielsens, complétant l'article 507, 2e alinéa, du Code pénal.

2° Door mevrouw Herman-Michielsens, tot aanvulling van artikel 507, 2e lid, van het Strafwetboek.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Il sera statué ultérieurement sur leur prise en considération
Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

PROPOSITIONS — VOORSTELLEN

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Les propositions ci-après ont été déposées:

1° Par M. Henrion, tendant à insérer, dans le règlement du Sénat, un article 61 relatif aux poursuites contre des sénateurs.

De volgende voorstellen van wet werden ingediend:

1° Door de heer Henrion, tot invoeging in het reglement van de Senaat van een artikel 61 betreffende de vervolging van senatoren.

Cette proposition sera traduite, imprimée et distribuée.

Dit voorstel zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Elle est renvoyée à la commission du Règlement.

Het wordt verwezen naar de commissie voor het Reglement.

2° Par Mme Herman-Michielsens, tendant à réviser l'article 99 de la Constitution.

2° Door mevrouw Herman-Michielsens, tot herziening van artikel 99 van de Grondwet.

Cette proposition sera traduite, imprimée et distribuée.

Dit voorstel zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Elle est renvoyée à la commission de la Révision de la Constitution et des Réformes des Institutions.

Het wordt verwezen naar de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen.

INTERPELLATIONS — INTERPELLATIES

Demandes — Verzoeken

M. le Président. — Le bureau a été saisi des demandes d'interpellation suivantes:

1° De M. Lannoye au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et du Plan et au ministre des Finances sur « les modalités et le financement du rachat par l'Etat de certains outils sidérurgiques »;

Het bureau heeft de volgende interpellatieverzoeken ontvangen:

1° Van de heer Lannoye tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en het Plan en tot de minister van Financiën over « de voorwaarden waaronder de Staat bepaalde onderdelen van de staalindustrie heeft overgenomen en de financiering daarvan »;

2° De M. Henrion au ministre des Finances sur « les raisons qui font que, dans les administrations fiscales, l'avancement des titulaires d'un diplôme universitaire est extrêmement médiocre et les remèdes à apporter à cette situation »;

2° Van de heer Henrion tot de minister van Financiën over « de redenen waarom de houders van een universitair diploma in de belastingbesturen nauwelijks bevorderd worden en de middelen om die toestand te verhelpen »;

3° De M. Gryp au Premier ministre et au ministre des Relations extérieures sur « la position du gouvernement belge à l'égard de l'examen que le Parlement européen a consacré au scandale des déchets nucléaires, lequel implique la Belgique et l'Allemagne ».

3° Van de heer Gryp tot de Eerste minister en tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen over « de houding van de Belgische regering ten opzichte van het onderzoek naar de Duits-Belgische kernafvalzwendel in het Europees Parlement ».

La date de ces interpellations sera fixée ultérieurement.

De datum van deze interpellaties zal later worden vastgesteld.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 18 h 30 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 18 h 30 m.)

1048